

ABONAMENTUL

Pe un an . 28 Cor.
Pe un jum. . 14 "
Pe o lună . 2.40 "
Numărul de zi pentru România și străinătate pe an 40 franci.
Telefon pentru oraș și comitat 502.

TRIBUNA

REDACȚIA
și ADMINISTRATIA:
Strada Deák Ferenc Nr. 20.
INSERTIUNILE
se primesc la administrație.
Mulțumite publice și Loc
deschis costă fiecare șir
20 fileri.
Manuscripte nu să înapo-
lază.

Triumful culturii românești.

— Serbările dela Blaj. —

Arad, 23 August.

În vârtejul luptelor noastre politice adeseori am părăsit câmpul culturii noastre. Ne-am hărțuit cu dușmanii la gazetă, am ținut cuvântări mai mult sau mai puțin plângătoare pe la întruniri și numai arareori ne-am gândit, că adevărata noastră luptă, marele și hotărâtorul războiu, trebuie să-l așezăm pe temelia solidă a culturii naționale. Am greșit, deși înaintea noastră aveam pilde vii; pilda asupritorilor noștri, cari totdeauna s'au nuzuit să sfarme mai ales tendințele noastre culturale și pilda generației românești trecute, care imediat după ce a depus arma sângeroasă a anului patruzecișiopt, cu o înțelepciune romană s'a întors la ogorul culturii naționale.

Se pare, însă, că în zilele noastre, generația tânără se pătrunde din ce în ce mai mult de însemnătatea culturii ca armă politică. Indemnuri nouă se ivesc și prind în apele lor limpezi pe cei mai înțelepți fii ai neamului, glasuri nouă răsună și pătrund în inimile celor ce se mărturisesc ostași însuflețiți prin cultură ai luptelor noastre politice naționale. Serbările culturale ce se vor da săptămâna viitoare la Blaj încă trebuie privite prin lumina acestui adevăr.

Blajul este orașelul istoric în care au răsărit primile lumini sfioase ale culturii noastre românești. De acolo au pornit cei

dintâi mari dascăli ai neamului, cari au răspândit prin scrisul lor nu numai focul dragostei de neam, ci și înțelegerea superioară pentru crearea unei culturi naționale — singura pavază a ființei noastre românești. Din Blaj au pornit nu numai acei cinstiți și însuflețiți cercetători ai trecutului nostru înegurat, de acolo s'a înălțat și măreața figură a unui Inochentie M. Klein. Blajul marilor învățați români și al culturii, școalele lui, a trebuit să ne dea nouă, căci numai el putea să ne dea, și prima noastră manifestare politică conștientă. Blajul este un simbol pe care trebuie să-l privească cu înțelegere orice român luptător pentru neamul său asuprit.

Este, deci, în faptul că marile noastre serbări culturale se țin în anul acesta la Blaj, nu numai un act de pietate față de gloriosul trecut al acestui orașel de pe Târnave, ci și o adâncă înțelegere față de rostul cultural și politic național ce au avut odinioară instituțiile create în el. Toți acei cari vor merge săptămâna viitoare la Blaj vor avea prilej să se pătrundă de necesitatea de prima ordine a nizuințelor noastre culturale, petrecând prin minte istoria Blajului și văzând acolo manifestarea aproape completă a culturii noastre.

La Blaj va fi adunarea jubiliară a „Asociațiunii” și adunarea Societății pentru fond de teatru, vor fi expoziții diferite și va zbura Vlaicu, singurul și marele nostru inventator. Într'un singur mănunchiu vor fi concentrate acolo toate produsele nizuințelor noastre de progres cultural. Cine

le va cerceta va constata cât de modeste mijloace ne stau nouă la dispoziție în greana noastră luptă pentru existență națională, dar în aceiaș vreme se va convinge că numai ridicând la un mare nivel toate aceste instituțiuni culturale și creând altele, după porunca spiritului vremii, va putea croi din poporul nostru o stâncă nebiruită de nici o forță aruncată asupra ei cu gând de nimicire.

Dar tot la Blaj vom putea saluta în mijlocul nostru și pe reprezentanții cei mai de seamă ai teatrului românesc. După zeci de ani de opreliște vor veni unii dintre cei mai distinși artiști dramatici ai României să arate până la ce înălțimi s'a putut ridica geniul neamului nostru, în ramura aceasta dată desăvârșit numai neamurilor ajunse la cea mai înaltă treaptă a civilizației. D. Petre Liciu, strălucitul artist dramatic dela Teatrul național din București, unul dintre cele mai puternice talente ale noastre, care pe lângă înalta cultură ce posedă, mai este și un român naționalist însuflețit, împreună cu doamna Aristizza Romanescu, marca actriță română care a ilustrat cele mai de seamă scene, va juca la Blaj procurând publicului nostru clipe înălțătoare, nu numai prin farmecul lor estetic, dar și prin mândria națională ce se va revărsa din ele. Societatea noastră de teatru împreună cu orice român de bine vor găsi în jocul acestor doi maiestri cel mai puternic imbold de a porni în sfârșit o acțiune, mai puternică întru realizarea cât mai grabnică a unei trupe de teatru la noi.

FOIȚA ZIARULUI „TRIBUNA”

Rudyard Kipling.

Mrs. Bremmil.

— (Three and — an extra.) —

Din englezește de Vasile Stoica.

Punjabi Proverb.

„When halter and heel-ropes are slipped, do not give chase with sticks, but with gram.”

După căsătorie vine de regulă o reacție, câteodată mai mare, altădată mai mică; dar, mai curând sau mai târziu, totuși vine și amândouă părțile trebuie să răzbată prin ea, dacă vreau să noate cu lumea, câte zile biet le mai rămâne.

În cazul Cusack-Bremmil reacția aceasta n'a început decât în anul al treilea după nuntă. Bremmil fusese greu de înfrânat în vremile lui bunc, dar în căsătorie era un soț de minune; până ce se întâmplă de le muri copilul. Doamna Bremmil se îmbracă negru și slăbi și se bocia, de parcă s'ar fi prăbușit temelia lumii, nu altceva. Poate Bremmil ar fi trebuit s'o mângâie. Și mi-se pare că a încercat el. Dar cu cât o mângâia mai mult, cu atât mai măhnită devenia doamna Bremmil. Fapt, că amândoi aveau nevoie de o desmormire. În curând și deteră de ea. Doamna

*) Dacă i-a alunecat (calului) căpăstrul și picdeca, nu umbla să-l prinzi cu băte, ci cu gram.

Bremmil poate râde azi de întâmplarea aceea, dar atunci nu-i prea venea să râdă.

Anume, se ivise pe orizon doamna Hanksbee; iar unde se arăta ea, erau totdeauna frumoase șanse de zizanie. O și porecliră în Simla: „Pasărea furtunii”. Iși meritase porecla de vre-o cinci ori, numai după cât știu eu. Era o femeie mai mărunță, oacheșă, subțirică, aproape slabă, cu ochii mari, plini de viață și viorii, și cu cele mai plăcute purtări din lume. N'ai decât să-i amintești după amiaza la ceași numele, ca să-ți sară toate damele din odaia de pe scaun, și — zău! — să nu mi te prea binecuvinte. Era mai isteată, mai cuminte, mai de spirit, mai scânteitoare decât cele mai multe de sexul ei; dar stăpânită întrucâtva de drăcșorii răutății și dușmăniei. Putea fi și drăguță, împotriva sexului chiar. Dar aceea-i altă poveste.

După moartea copilului și durerea generală, ce urmă, Bremmil rămânea adese ori departe de casa sa; iar doamna Hanksbee și-l anecă sie-și. În ascunderea captivilor săi însă nu afla dânsa nici o plăcere. Și-l anecă deci pe față; și vedea, că lumea-i vede. Iar el călăria cu ea, se plimba cu ea, povestea cu ea, umbla la picnicuri cu ea, se abătea pentru câte o gustare pe la Peliti cu ea, până ce-și încrunțară oamenii sprâncenele și izbucniră: „Scandal!” D-na Bremmil într'aceea stetea acasă resfoind hăinuțele mortului și plângând lângă leagănul lui gol. Cu altceva nu-și mai bătea capul. Vre-o opt prietene bune și sincere însă-i lămuriră situația până în amănunte, — ca nu cumva să-i scape din vedere caimacul. D-na Bremmil le ascultă liniștită, și le mulțumi pentru serviciul acesta bun. Nu ora ea așa isteată ca

doamna Hanksbee, dar nu era nici proastă. Iși păstră știrea pentru sine și nu-i spuse lui Bremmil nimic din ce auzise. Faptul acesta e vrednic de amintit. Căci niciodată n'a făcut ceva bun bărbații, dacă îi luau de scurt nevestele, sau se plâneau de ei.

Dacă era acasă Bremmil, ceace nu se întâmpla adeseori, era mult mai atent, ca de obicei; și asta-l date de gol. Forța iubirea pe de o parte ca să-și liniștească conștiința proprie, pe de altă parte, ca să liniștească pe doamna Bremmil. Și cu amândouă a dat-o de mal.

Se întâmplă „Adiutantul-D.C. în serviciu” primii dela Excelențele lor, Lordul și Lady Lytton, ordinul de a invita pe M. și Mrs. Cusack-Bremmil la Peterhof pe ziua de 26 Iulie, 9 ore 30 m. p. m.” — Jos în colțul din stânga: „Dans”.

„Eu nu pot merge, — zise doamna Bremmil, — abia ieri-alaltăieri s'a stins bietul Florrie; e prea curînd... dar asta nu trebuie, să te împiedec pe tine, Tom.

Avea de gând, să și facă ceea ce spunea; iar Bremmil îi răspunse, că el se duce numai ca să-și facă și el apariția. Aici însă spunea ce nu era; iar doamna Bremmil îl cunoștea de ajuns. Bănuia ea — bănuiala femeii e cu mult mai exactă decât siguranța bărbatului, — că era hotărât încă de mai înainte, să se ducă, și încă cu doamna Hanksbee. Se aruncă într'un fotel, ca să se gândiască; și rezultatul frământării fu: că amintirea unui copil mort e cu mult, cu mult mai neînsemnată decât dragostea unui soț în viață. Iși făcu deci un plan, și se hotărî la ori ce pentru el. Descoperise în ciasul acesta, că-l cunoaște

Dar venim la ultimul punct din programul acestor serbări, punct care prin noutatea lui ne aduce nu numai o plăcută surpriză ci și o mare mângâiere sufletească. Toți arhierii noștri, fără deosebire de confesiune, vor merge de data aceasta la Blaj să se plece în fața culturii românești, care a învins în sfârșit orice supărări nemotivate, a triumfat asupra îngustimii confesionalismului păgubitor îmbrățișând pe fiii unor două biserici surori.

Acestui fapt trebuie să i-se atribuie o mare importanță. Nici odată dela începutul Asociației, arhierii noștri nu au luat parte în corpore la o manifestare culturală a noastră, nu au luat parte în corpore și adeseori au lipsit cu toții temându-se unul fiecare de prezența celuilalt. O răceală care nu putea fi încălzită nici de cele mai importante momente naționale îi ținea departe. Acum, iată, că se spulberă orice piedeci închipuite. Arhierii noștri, fără a-și face vr'un scrupul confesional se duc la Blaj cu toții, unde catedrala românească îi va putea găzdui deopotrivă, întocmai cum va găzdui și pe membrii Asociației și ai Fondului de teatru, două instituții culturale ale noastre, cari nu reprezintă nici pe uniți nici pe neuniți, ci cultura românească una și nedespărțită.

Salutăm cu adâncă mulțumire acest gest frumos al prelaților noștri și sperăm că de astăzi înainte, făcut fiind greul început, vom avea fericirea să-i vedem veșnic împreună în mijlocul tuturor acțiunilor noastre naționale.

Această faptă frumoasă a arhierilor noștri este, de altfel, și un semn al vremii. Astăzi întreg neamul nostru nu mai poate fi împărțit în mai multe tabere, căci cultura noastră din ce în ce mai mult cuceri-toare, sfarmă zăgazarile tuturor prejudecăților și convingerilor rău formulate. În numele culturii naționale rîndurile noastre se vor închea tot mai mult zidind cetatea națională așteptată de toți cugetătorii neamului.

Convenirea intimă a negustorilor români.
Aduc la cunoștința celor ce se interesează de soarta tagmei noastre că consfătuirea intimă a negustorilor români din Transilvania și Ungaria, care va pregăti congresul nostru, va avea loc în Blaj, Marți la 29 August n.

In numele negustorilor români din Sibiu, Petroșeni și Blaj.

Aurul Popescu,
comerciant, Sibiu.

Adresa orașului Vârșeț în congregația Sibiului. În congregația comitatului Sibiu, ținută în 21 August, venind la desbatere adresa orașului Vârșeț privitoare la obstrucția parlamentară, d. Dr. Liviu Leményi, din însărcinarea clubului comitatens român a prezintat următoarea motiune:

„Noi Români condamnăm obstrucția parlamentară în general dar în deosebi în cazul de față când e vorba de siguranța monarhiei și prestigiul ei ca mare putere, precum în totdeauna și fără șovăire am dat Cezarului ce e al Cezarului și am vărsat sângele nostru pentru patrie și tron.

Alipirea aceasta adâncă tradițională a noastră nu a putut altera nici sistemul de guvernare de veacuri dușmănos poporului nostru și nu o alterează nici guvernul actual lipsit de bunăvoință sinceră față de noi, în care deci nu avem nici o încredere.

Poporul nostru cere pentru sine, ca și pentru celelalte popoare din patrie adevărată egalitate și libertate de a-și dezvolta cultura națională pe toate terenele, — nu împiedecată, ci sprijinită de puterea statului.

Aceasta o așteptăm noi dela introducerea sufragiului universal, egal și secret după comune și cu o împărțire dreaptă a cercurilor electorale, aceasta o pretindem deci, pentru că numai astfel va ajunge parlamentul țării adevărata reprezentanță a opiniei publice — aceasta o pretindem fără amânare acum, când s'a promis sărbătorește prin cuvânt regal!”

Votul universal a lui Kossuth. Fostul ministru de comerț în cabinetul coaliției, Kossuth Ferencz, a acordat un interview unui redactor dela „Egyetértés” un interview în care face declarații despre reforma electorală.

Kossuth declară că este aderent al votului universal și a aprobat votul plural al contelui Andrássy numai pentru a nu sparge coaliția. Acum,

dupăce partidul kosuthist nu mai este legat de considerații de solidaritate, revine la votul universal.

Kossuth spune că proiectul partidului său este gata. Votul va fi universal și egal, dar va asigura supremația națiunii ungurești și a clasei intelectuale. Proiectul admite și votul secret, dar nu mai pentru orașe și comune mari.

Kossuth termină cu declarația că această chestie azi nu este actuală. Actuală e azi numai chestia reformelor militare.

Bilingvismul în școlile populare Revista grecească din Atena „Deltis tou epaidevticou omilou” publică în numărul său din Iulie (pag. 188—203) traducerea unui capitol mai lung din lucrarea colaboratorului nostru Dr. Onisifor Ghibu „Der moderne Utraguismus oder die Zweisprachigkeit in der Volksschule”, apărută la 1910 în colecția „Paedagogisches Magazin”.

Traducerea are o introducere de o pagină și jumătate, în care se dă cuprinsul cărții și se stăruie asupra importanței ei pentru Ungaria, întâi, și apoi pentru Grecia. Capitolul tradus e „Utraguismul și politica”. Traducătorul primește punctul de vedere reprezentat de dl Ghibu și arată că expunerile lui au importanță și pentru Grecia. Răzimat pe argumentația dlui Ghibu, revista grecească cere ca din școlile primare grecești să se elimineze greaca clasică și să se înlocuiască cu neogreaca, fiindcă „bilingvismul de azi în școlile populare grecești (greaca veche și cea nouă) e foarte păgubitoare pentru progresul cultural”.

Grecii, deci, cer să se scoată din școli însăși limba lor clasică, iar noi să nu cerem să se caseze obligativitatea generală de a se învăța limba maghiară în școlile primare ale noastre?

Sedințe intime. În camera deputaților la ordinea zilei e și azi chestia ziarului „A Nap”. Mai mulți deputați au cerut din nou cuvântul înainte de ordinea de zi și fiindcă nu li-s'a acordat, au cerut ședință intimă.

Au aplicat apoi tactica de ieri. De câte ori ieșiau deputații guvernamentali, cereau dela președinte să constate că deputații nu sunt în număr de 40 și astfel ședința s'a suspendat de două ori.

În ședință opoziția a atacat din nou guvernul pentru violarea libertății de presă. După redeschiderea ședinței publice, s'au rostit interpelări.

Ședința a avut și un moment hazliu. Ministrul-președinte contele Khuen-Héderváry a depus pe biroul camerei mai multe rapoarte, dar a vorbit așa de încet, încât n'a fost înțeles de gazetari. Unul s'a adresat, din galerie, cu întrebarea acca-

în adânc pe Tom Bremmil și se folosia acum de cunoștința asta.

„Tom, — zise ea, — în sara de 26, o să fiu la familia Longmores la cină. Ai face mai bine, dacă ai cina la Club”.

Asta-i scâpă pe Bremmil de a mai ticlui vre-o scuză, ca să se poată duce și să cineze cu doamna Hanksbee. Ii era recunoscător și se simția strimtorat și vinovat în aceeași vreme, — ceea ce era sănătos pentru el.

Bremmil părăsi casa pe la cinci, călare. Pe la cinci și jumătate sosi pentru doamna Bremmil un coș mare, îmbrăcat în piele dela firma Phelps. Căci era o femeie care se știa îmbrăca; nu înzădar a petrecut o săptămână desemnând toaleta asta cum să fie cusută, și tivită și potrivită, și ridicată, și încrețită, (sau ce termeni mai sunt), pentru nimic. Era o toaletă splendidă, — doliu ușor. N'o pot descrie, dar era, ceea ce *The Queen* numește: „o creație”, — ceva ce te izbea de-a dreptul între ochi și-ți lua resufletul.

N'avea destulă inimă doamna Bremmil, pentru ceea ce voia ea să facă; dar când se privi în oglinda cea lungă, avu mulțumirea de a fi convinsă, că niciodată n'a arătat așa de bine. Era voinică bălaie, și când voia, de-o statură superbă.

După cină dela Longmores se duse de-a dreptul la dans — cam târziu, — și îndată dete cu ochii de Bremmil cu doamna Hanksbee la braț.

Asta-i îmbujoră obrazii; și cum bărbății se îmbulzeau în jurul ei pentru câte-un dans, arăta admirabil. Toate dansurile și-le făgădui, afară de trei; pe aceste le lăsă libere. Doamna Hanksbee îi întâlni odată privirile; știa acum, că-i războiu

între ele — războiu adevărat. Și intră, cam învinsă, în luptă, căci năcăjise pe Bremmil tocmai cu un pic mai mult, iar el, începuse s'o resimtă. Și afară de aceea niciodată nu și-a văzut nevasta așa de frumoasă. O privia din prag uimit și stetea fermecat pe coridoare cu tovarășa-i de dans; și cu cât o privia mai mult, cu atât era mai încântat de ea. Nu-i venia să creadă, că asta-i femeia aceea cu ochii roșii și cu rochiile de stofă neagră, care la dejun uda cu lacrimi ouăle.

Doamna Hanksbee făcea tot posibilul ca să-l păstreze sie-și, însă el, după două dansuri trecu la nevastă-sa și-i ceru un joc.

„Mă tem că veniți prea târziu, domnule Bremmil” — îi răspunse ea clipind din ochi.

O rugă atunci să-i dea un dans, ori care, și ea un mare favor, căpătă în sfârșit valsul al cincilea. Întâmplător 5 era vacant și în programa lui. Dansară dar împreună punctul acesta; și un șopot ușor trecu aici prin sală. Avea el, Bremmil, ceva cunoștință, că nevastă-sa știe dansa, dar nu știa că dansează așa de minunat. După ce terminară valsul acesta, mai ceru unul — ca un favor, nu ca un drept, — iar doamna Bremmil: „Iar arată-mi nițel programa ta, draguț!” I-o arată, ca un ștregărel de școală, care-i arată învățătorului dulcețurile șterpelite. Era presărată cu un număr frumușel de „H” alături de un „H” la cină. Dna Bremmil nu grăi nimic, ci zîmbi odată disprețuitor, trase cu creionul peste 7 și 9, — doi „H” — și înapoiă carta cu numele ei deasupra ștersăturii — un nume draguț, pe care numai ea-l folosia și bărbatu-său. Il amenință apoi cu degetul și-i zise rîzând: „O, tu copil, copil prostuț”.

Doamna Hanksbee o auzi și — mărturisese mai târziu — îndată simți că a dat de m.l. Bremmil primi 7 și 9 plin de recunoștință. Dansară punctul 7, iar în decursul celui al 9-lea șezură într'unul dintre micile corturi, ce fură ridicate acolo. Că ce a zis Bremmil și e a făcut doamna Bremmil, asta nu-l privește pe nimeni.

Când orchestra începu „The Roast Beej of Old England”, ieșiră amândoi în verandă iar Bremmil începu să vadă de trăsura nevaste-sii, în vreme ce ea trecu în vestiar. Doamna Hanksbee se apropie de el, și-l grăi:

„Mi-se pare, mă conduci la cină, domnule Bremmil?”

Bremmil roși și părea zăpăcit:

— „Ah — hm! Mă duc acasă cu nevastă-mea, doamnă Hanksbee. Cred e'a fost o mică greșală la mijloc”.

Fiind bărbat, grăia ea și când numai doamna Hanksbee ar fi responsabilă.

Doamna Bremmil ieși din vestiar îmbrăcată cu o manta de puf de lebădă, și cu un „nor” alb în jurul capului. Era o strălucire întregă; și avea dreptul să fie.

Perechea pieri într-un întuneric, Bremmil călărind strîns alături trăsorii.

Doamna Hanksbee se ntoarse atunci spre mine, — la lumina lămpilor părea nițel înfrîntă și vestejită:

„Crede-mă; și cea mai proastă femeie e în stare să ducă de nas pe un bărbat cuminte; dar trebuie să fie foarte cuminte femeia aceea, care vrea să ducă de nas pe un prost”.

Apoi trecurăm la cină.

sta unui deputat. Contele Tisza, auzind întreba-
rea, a răspuns în glumă:

— Pe semne acuma anunță camerei demisia
guvernului.

Răspunsul acesta al contelui Tisza a stârnit
mult haz.

Inființarea „Asociațiunii” și conducătorii ei.

De Dr. Ioan Lupăș.

I.

Cea mai de căpetenie problemă pentru un
popor, care vrea să scape de jugul robiei sufle-
tești și trupești, este să-și creeze o cultură pro-
prie, cu ajutorul căreia să poată pune în lucrare
toate forțele sale intelectuale și fizice, încetușate
de răutatea vremilor sau amortite prin o îndel-
ungată stare de letargie.

Inceputul oricărei culturi naționale poartă,
în mod fatal, urmele unor influențe și împrumu-
turi străine. O cultură cu totul independentă, din
chiar originea sa, nu ne poate arăta istoria. In-
fluentele și împrumuturile străine însă orice po-
por, capabil de cultură și de viață, le transfor-
mează și imprimându-le notele distinctive ale
caracterului său național, le dă o înfățișare nouă,
originală. Dar aceasta n-o poate face cu destulă
îzbândă, decât după-ce ajunge la conștiința de
sine și poate să prețuiască, după dreptate, co-
morile și însușirile sufletești, cu cari l'a înzes-
tat Dumnezeu, talantii pe cari e dator să-i chi-
vernisească în modul cel mai înțelept.

Indată ce un popor ajunge la conștiința de
sine, trebuie să cercce a se emancipa de sub epi-
tropisirea prea îndelungată a unei culturi stră-
ine, care poate să-l reducă la sclăvie sufletească
chiar și atunci, când se bucură în alte privințe
de toată libertatea cetățenească și e stăpân pe
destinele sale. Trebuie deci să-și dovedească pro-
pria sa destoinicie culturală, adăugând el însuși,
din propriile sale comori sufletești, măcar o sin-
gură petricică la edificiul pompos al culturii ge-
nerale, ca și cum ar da o izbândă pentru inevi-
tabilele împrumuturi străine, cari se întâlnesc la
începutul culturii sale. Așa dar influențe cultu-
rale străine trezesc naționalitatea și o îndeamnă
ca, la rândul său, aceasta să-și croze o cultură
proprie, care prin notele sale distinctive și ori-
ginale să fie în stare a contribui ea însăși la îm-
bogățirea, sau măcar la varietatea, culturii ge-
nerale.

Problema culturii naționale este de cea mai
mare înser nătate în viața oricărui popor. Tot
ce se lucrează în vederea acestei probleme și
spre o rezolvire înțeleaptă a ei, nu se pierde, nu
se risipește, cum se risipesc și se anihilează, bu-
năoară în luptele politice, atâtea forțe intelec-
tuale și fizice ale poporului nostru fără nici un
rezultat sau, în cazul cel mai bun, pentru niște
rezultate de scurtă durată.

Se știe că la începutul erei constituționale în
monarhia habsburgică obținură și Români arde-
leni câteva rezultate politice însemnate, cum au
fost congresele naționale din 1861 și 1863 sau
chiar legile dietei ardeleni, privitoare la inar-
ticularea drepturilor politice ale națiunii și limbii
române. Dar aceste rezultate politice au fost, du-
vere, de o durată foarte efemeră. În momentul,
când au fost dobândite, au și început a se pierde,
și se spulbera. Cu mult mai trainice și mai sigure
s-au dovedit însă rezultatele obținute de Români
ardeleni, în acest timp, pe teren bisericesc și cul-
tural. Între instituțiile culturale românești,
create la începutul erei constituționale, de im-
portanță deosebită a fost și este „Asociațiunea
transilvană pentru literatura și cultura popo-
rului român”.

II.

Lipsa unei societăți literare și culturale, în
felul cum aveau și alte popoare împrejmuitoare,

începuse a fi simțită de Români ardeleni încă
pe la sfârșitul veacului XVIII-lea, când se pro-
iectase, după ideile vestitului doctor Ioan Mol-
nar „societatea literaților din Sibiu” cu scop de
a tipări un ziar pentru popor (1795), iar ceva
mai târziu (1795) așa numita „societate filoso-
ficească a neamului românesc în mare prințipa-
tul Ardealului”, care înșira între membrii săi
„preoți, învățători, toți supușii Bisericii Răsă-
ritului, doctori, filosofi, istorici și alți mai mulți
învățați la număr”. Această societate cerea dela
membrii și sprijinitorii ei câte 15 florini pe an.
În schimb intenționa să tipărească o bibliotecă
cu „vestiri filozoficești și moralicești manufac-
turi neguțătorești, științi și regule dieteticești”,
pe lângă care mai promitea și alte cărți despre
„teologia moralicească a Răsăritului” și „alte
istorii bisericești” apoi biografiile „principilor
munteni și moldoveni și „istoria Românilor pe
larg, culeasă din cele vechi adevărate istorii” și
în sfârșit „alte deprinderi ale lumii vrednice de
a le ști”.

Proiectul acesta, la alcătuirea căruia învățații
ardeleni par a se fi orientat mai ales după fasci-
culele revistei germane, ce apărea pe atunci în
Sibiu sub titlul: „Siebenbürgische Quartal-
schrift” — nu s'a putut realiza.

Cu o jumătate de secol mai târziu conducă-
torii tineri și idealști ai Românilor ardeleni se
ocupau cu gândul de a înființa o „academie ro-
mână”. Alții, mai buni cunoscători ai împreju-
rărilor, mai realiști, înțelegeau că planul acesta
nu-l vor putea duce la îndeplinire. Dar pentru
toți era o veche dorință crearea unei instituții,
care pe lângă promovarea literaturii și culturii
românești, să poată împreuna la un loc întreagă
românia ardelenă, desbinată în două confe-
siuni, să cimenteze legăturile de unitate și frăție,
și să afle mijloacele necesare pentru răspândirea
culturii naționale în păturile largi ale poporului.

Primind la 1852 niște ajutoare bănești pre-
fecții Balint (9500 fl.) Axente (9000 fl.) și Iancu
(6000 fl.), după cum aflăm dintr'o scrisoare a lui
Aron Florian, au dăruit toți trei suma de 2500
fl., care sumă s'a depus pe numele lui Dr. P. Va-
sici la cassa de păstrare săsească („Sparkassa”)
din Sibiu, în ziua de 30 Aprilie 1852, ca să poată
servi ca bază la înființarea unei societăți literare
române. În 2 Maiu 1852 Florian scrie lui Ioan
Maioreșcu despre această întâmplare următoa-
rele: „Eu mă folosiiu de ocaziunea aceasta, când
li-s'a dat banii, pe lângă decrete foarte flată-
toare și stătui de dânsii, ca să dea ceva pentru un
scop național; am socotit, că centrul de unire al
Românilor nu poate fi altul decât o societate li-
terară română. Ei pătrunseră necesitatea și im-
portanța și contribuira Balint 1000 fl., Axentiu
1000 fl., Iancu numai 500 fl. C. M. Eu făcui iute
actul de fundațiune, pe care ei îl subscriseră,
luai banii dela ei și îi puserăm la Sparkassa...
Prin actul de fundațiune ei au ales 5 bărbați din
cei de aici și pe Barițiu din Brașov, ca să com-
pună statutele, să le subștearnă la guvernium spre
aprobațiune și să facă pașii trebuincioși, ca so-
cietatea să intre în viață. Bine s'a făcut ori ba?...
Eu de scop al societății literare în actul de fun-
dațiune am pus cultura și dezvoltarea limbei și
publicarea de cărți folositoare”.

Maioreșcu însă nu aprobă ideea lui Aron
Florian, ci insistă pentru înființarea unei aca-
demii române. Mai târziu Florian, învinuit de
Maioreșcu, că ar fi agitat contra academiei, se
senză prin epistola din 4 August 1852 spunând,
că dânsul și-ar jertfi pentru academie, dacă ar
fi „practicabilă”, nu numai opiniunile, ci întreaga
personalitatea sa.

Divergența opiniunilor între ceice doriau
„societatea literară” și între ceice insistau pen-
tru înființarea unei academii, de o parte, iar de
altă parte nefastele învrăjbiri și frecări confe-
sionale, cari au bântuit întreg deceniul absolu-
tismului, împiedcând realizarea acestui plan,
banii depuși la „Sparkassa” din Sibiu i-a ridicat,

în vara anului 1854, de sigur cu învierea lui Va-
aici și a donatorilor, poetul Andreiu Murășianu.

Inființarea societății literare a rămas deci tot
în domeniul dorințelor, cari își așteptau înfăp-
tuirea în timpuri mai senine.

La sfârșitul deceniului (1859) apărui în „Ara-
dul vechiu” un fel de almanah literar, intitulat
„Ungurii”, dedicat „sexului frumos român”. și
alcătuit „prin conlucrarea junimei clericale și
studioase a claselor gimnasiale superioare”, cu-
prinzând 59 poezii parte originale, parte repro-
duse din autori cu renume.

Această carte îndemnă pe colaboratorul „Te-
legrafului Român”, Zaharie Boiu, să scrie o
critică severă spunând, că tot ce e bun într'ansa,
nu e propriu și tot ce e propriu, nu e bun, afară
de trei poezii ale lui Atanasie Marienescu, cari
sunt „ca trei fire de măgheran printre urzici”.
La observațiile lui Boiu răspunde profesorul din
Arad, Dr. Atanasie Șandor, luându-și elevii în
apărare. („Tel. Rom.” 1860 nr. 13.)

Critica severă a lui Z. Boiu avu darul a pro-
voca o discuție serioasă și folositoare prin faptul,
că s'a accentuat iarăși necesitatea unei societăți
literare, s'au indicat chiar căile și mijloacele
potrivite pentru împlinirea acestei dorințe vechi.

Corespondentul „Telegrafului Român” din
Țara Oltului, d. Ioan Pușcariu arată, că nu atât
studenții aradani sunt de vină pentru versurile
slabe din almanahul „Unguri”, ci mai mult so-
cietatea românească însăși, deci împrejurarea, că
ei n'au avut de unde să învețe a scrie românește
frumos și corect. „Adevărat, că copiii dela Arad
& Comp. cu idei unguerești, cu sintaxă germană
și cu ovințe latinești nu putură produce o carte
românească și cu atât mai puțin o carte poetică;
însă oare avem noi un Panteon român, niște săr-
bători olimpice, unde să audă pe bătrâni româ-
nește?”

Aceasta lipsește, cum a lipsit în tot trecutul
românesc, care în părțile sale mohorate se carac-
terizează, între altele, și prin totala „lipsă de
reuniuni”, pe când „dacă am avea nu o academie
ca a Ungurilor din Pesta, ci numai o reuniune
modestă ca a Sașilor din Transilvania, cea pentru
cunoștiința țării („Verein für Landskunde”), o
reuniune, de exemplu, pentru cultura poporului
român, dacă ne-am aduna sub forma asta legală
în tot anul odată la Brașov, apoi la Săcele, la
Zărnești, la Făgăraș, la Sibiu, la Rășinari, la
Săliște, la Hațeg și așa mai încolo, unde s'ar găsi
niște quartire modeste pentru confluenții reu-
niunii, apoi am trece și la Lugoj, Lipova, Arad
și mai pe urmă la Cernăuți și Suceava — dacă
din o contribuție, ce o ar hotări statutele s'ar
forma un fond pentru o bibliotecă română, mu-
zeu român ș. a. — dacă literații noștri și mai
ales cei începători, mai nainte de a-și da lucrările
lor pe mâna fiilor lui Guttenberg, le-ar așterne
acestei reuniuni spre o reviziune literară — cred,
că atunci ne-am putea cunoaște mai întâi slăbi-
ciunile noastre, apoi am putea îndrepta și pe ale
tinerilor, mai cu datornică cruțare, fără să aibi
scârbe, fără de a-i descuraja și a-i desmânta
poate pentru totdeauna dela literatură... atunci
i-am face atenți și la acea, că nu fiecare are apli-
care naturală spre poezie și sila e înzadar; că
nici nu e de lipsă a se face toți deodată poeți; că
poezia crește mai lesne pe fețele, decât pe dosu-
rile Carpaților, că spre recompensă noi aici avem
alte fântâni literare de exploatat: anticități, ge-
ografia și geografia română, mineralogia, botanica,
fauna ș. a.”

Curând după acest apel ziaristic urmează, tot
în coloanele „Telegrafului Român” o correspon-
dență din Blaj, scrisă în 11 Aprilie 1860 de pro-
fesorul Ioan Rusu, care insistă și el asupra fo-
loaselor, ce ar putea să aducă o societate lite-
rară, și îndeamnă pe Români să nu mai stea „cu
mânile în sân, să le picce mură în gură, ci să-și
unească puterile și luminile minții, să nu erute
nici jertfe, nici osteneală pentru un scop nobil,
căci numai așa vor scăpa de judecata lumii și de
osânda posterității”.

Dr. Balázs Emil
Institut pentru consultațiuni medicale,
TIMIȘOARA, Városház-utca 14.

Operează și vindecă boli de piele și sexuale cu razele Röntgen. Operarea polipilor și a altor
formațiuni cu aceleași raze. Electroliză. Metode electrice de vindecare. Massage electrice. Vin-
decarea bolilor de beșică prin electricitate.

Consultațiuni pentru operare și boli de piele dela 8—9 ore a. m. și dela 2—5 p. m

Pentru boli cronice separat (Curarisire specifică), consultațiuni dela 10—12 ore a. m. Con-
sultațiunile le execută Dr. Kálmán Róth.

Celor din provincie, cărora se recere îngrijire mai îndelungată, le stă la dispoziție camere confortate anume

Serbările din Blaj.

Preludiu.

Blaj, 22 August n.

S'a schimbat fața Blajului ca prin farmec. Ulițele pustii, cari dormitau până acum sub praf, au început a se impopula, o viață febrilă pulzează în acest sezon altădată mort.

Se adună lumea românească de pretutindeni azi-mâine și orașelul nostru se primește. Casele iau o înfățișare mai sărbătorească, comitetele se adună zilnic și toată lumea muncește, să poată întâmpina pe oaspeți după vrednicie.

Vor veni *toți* arhierii bisericilor noastre surori; toată lamura inteligenței noastre se va înfățișa la acest mare praznic al culturii naționale. Și petrecerea populară, cu miile de țărani din satele învecinate, va fi puntea de aur, ce va lega cele câte-va *mii* de intelectuali de *milioanele* poporului românesc.

Vom avea prilejul să ascultăm glasul cumințe al celor ce stau în fruntea mișcării noastre culturale; să ne uităm, pe câteva zile măcar, de frământările, ce ne istovesc puterea, și să ne luăm noi forțe de luptă din încheierea atâtor milioane de oameni în o țintă ideală, care este a Românilor de pretutindeni: *unitatea culturală*.

Vom asculta compozițiile distinsului nostru măestru *Iacob Murășianu*; vom auzi legenda lui „Erculeanu” și vom asculta „Mănăstirea de Argeș” dramatizată apoi cea mai nouă compoziție a maestrului „Imnul Astrei” (text de Andrei Bârsan) și o surpriză, care va atinge foarte plăcut pe ascultători, dar asupra căreia nu putem spune de ocamdată decât că e vorba de compoziția alor doi arhierii ai noștri...

Ne vom delecta în sborul măestros al lui *Vlaicu*. (Dar despre aceasta în articolul de mâine. Deocamdată numai atât: *Vlaicu a sosit* la Blaj ieri în 21, seara, și monoplanul încă i-a sosit azi, cu trenul de 1 oră).

În piața Blajului o nouă zidire impunătoare întâmpină pe trecători. E *biblioteca centrală*, a cărei lipsă s'a accentuat în atâtea rânduri. Zidirea s'a ridicat din banii capitlului, și din marimonia unui venerabil octogenar. (Academicianul I. M. Moldovan? Red.) În clădirea aceasta frumoasă se vor aduna și se vor aranja cărțile și manuscrisele de mare valoare din biblioteca vechilor călugări (biblioteca profesorală de azi), apoi comoara bibliotecii cipariene, care era până acum așa de puțin accesibilă ochilor profani. Se va ridica praful de pe multe cronici și documente vechi, manuscrise mucigăite vor vedea lumina tiparului și o mare resursă

de energie și lumină a Blajului istoric, va inspira noi forțe de muncă generației de azi.

În curtea gimnaziului te întâmpină o nouă surpriză. E pavilionul impozant, în care se vor ținea ședințele, banchetul și concertul. Cum nu avem în Blaj o sală, care să cuprindă mai multe mii de oameni, s'a improvisat un frumos pavilion de scânduri, în încăpătoarea curte a gimnaziului nostru. Aici vor decurge ședințele, aici se vor ținea prestațiunile artistice și banchetul, cuprinzând mai multe mii de oameni, cari se vor înfățișa din toate colțurile românismului.

În edificiul gimnazial, care era așa de pustiu pe vremuri de vacanță, e o fierbere mare. În două sale mari doamnele și d-soarele — reuniunea femeilor din loc — aranjează o superbă expoziție de lucruri de mână și țesături românești, adunate din satele mărginașe. Publicul românesc va avea ocazia de a se delecta în produsele artei noastre naționale, admirând gustul fin al țărancelor noastre din această parte a țării. Covoară, crătinte, zădii și culmi se amestecă aici într'un pitoresc amalgam, încât nu mai știi încătrău să-ți îndrepti privirea.

În altă sală, o îngrămădire de cărți vechi și nouă, de tablouri și relievi. Cărți de ale vechilor călugări, din prețioasa bibliotecă cipariană, manuscrise de ale vechilor dascăli, până la cele mai nouă produse ale autorilor contemporani. Călămarul lui Șincai, brâul de penitență al episcopului Aron, cu viață de mucenic — intemeietorul școalelor din Blaj — medaliile Baronului Ursu de Margina, diplome vechi cu litere ieroglifice iscălite de Maria Terezia, de Leopold și Iosif II, așteaptă să fie orânduite în sertare. Tablourile se însiruie pe pereți. Inocențiu Klein, episcopul-martir e împrejmuit de alte figuri ilustre ale arhierilor noștri, grupați cu toții în preajma tabloului, ce adăpostește pe Romul și Rem, sugând din țigle lupoaicei.

Arhierii Șuluț și Șaguna, cari au veghiat la leagănul „Asociațiunii” stau alături. Și le șade așa de bine lângă olaltă, încât te pierzi în dulci reverii, contemplându-i.

Alături, în catul institutului pedagogic se expun produsele de artă națională a țesătoriei de sub conducerea doamnei Erdélyi din Orăștie. N'am văzut-o decât cu coada ochiului — și vom reveni asupra ei, cât mai îngrabă.

Iar sala de alături — de ce să nu spunem această taină confrăților de condei? — va purta titlul sunător: „presa română”. Aci se vor ocroti gazetarii români și vor scrie articolele lor... remarcabile, cu prilejul zilelor de obștească sărbătoare națională.

Asociațiunea în Maramurăș

— Dela corespondentul nostru special. —

Sighet, 21 August a. c.

După cum am anunțat într'un număr anterior, Asociațiunea din prilejul jubileului său de 50 de ani a hotărât să-și estinsfera de activitate culturală și asupra Maramureșului, de unde nu ne veniau decât vești triste de înstrăinare față de tot ce românesc. Ieri, în 20 August, în ziua sfântului Ștefan, s'a ținut, în sfârșit, după multe trăgănări, adunarea de constituire a primului despărțământ Maramurășan, despărțământului Vișeu-Iza, Adunarea s'a ținut în Vișeu de sus, sub conducerea prezidenția secretarului Octavian C. Tăslăuanu, în calitate de delegat al comitetului central. D-sa, dându-și seama despre importanța momentului, a rostit o cuvântare de deschidere, care nădăjduim că va rămânea un indemn puternic pentru Români din Maramurăș ca să se trezească din letargia dureroasă în care au căzut în deceniile din urmă. D. Tăslăuanu a avut bunăvoința să-mi pună la dispoziție această cuvântare pe care vă rog să o publicați în întregime. E următoarea:

Domnilor,

La dorința Dvoastră comitetul central al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român”, cu sediul în Sibiu, m'a încredințat să convoc și să conduc adunarea de constituire a despărțământului Vișeu-Iza, care este primul despărțământ al Asociațiunii în Maramurăș. Am primit cu deosebită plăcere această însărcinare, deoarece în fiecare despărțământ nou al instituțiunii noastre eu văd întemeierea unei vetre culturale, înființarea unei cetăți de apărare a gândirii și a simțirii românești. Am primit cu drag să vin în mijlocul Dvoastră fiindcă pentru prima oară mi-se dădea prilejul să calc pe pământul istoric al Maramurășului, vechiul cuib de descălători de țară. Trebuie să vă mărturisesc că Maramurășul în conștiința noastră a Românilor din alte părți, pe unde strălucește mai viu soarele culturii românești, trăiește numai prin faptele Voezozilor viteji și numai prin cele dintâi încercări de a introduce limba românească în biserică. Maramurășul de astăzi e învăluit într'o ceață de tăcere jalnică, care e mai foarte rar e întreruptă de câte un semn de viață românească. Și de câte ori zărim câte o asemenea rază făgăduitoare de nădejdi mai bune, inimile noastre tresaltă de bucurie, ni-se sbuciuie sufletul de dorința de a vedea din nou acest colț de țară al românismului readus la mărirea lui de odinioară, de a vedea acest pământ străbun românesc cându-se sufletește și strălucind ca o piatră scumpească în cununa unității noastre culturale.

Poate că părerea celorlalți Români despre Maramurășul de astăzi nu e într'u toate corespunzătoare realității. Poate că d-voastră aici simțiți trăiți românește, apărându-vă limba, legea și viața din străbuni. Eu sunt înclinat să cred că toată inima că este așa, sunt gata să cred că d-voastră vă iubiți neamul mai presus de tot și dacă ceilalți români nu o știu aceasta, nu e vina lor. Vina o poartă împrejurările neprielnice între cari trăim și pe cari adeseori ni-le creșter singuri. Căci vă întreb, Domnilor, cine ne poate de pildă, împedează să stăm toți Români în o mai strînse legături sufletești, să ne cunoaștem unii pe alții și să ne sprijinim frățeste în munca ce *datori* suntem să o săvârșim pentru trezirea conștiinței naționale și pentru răspândirea ei

NETUSIL VINCE | CAȘOVIA-KASSA Fő-utca 80

înainte: **KAROL ELISCHER**

export de **cărnuri afumate, cărnătări și salam.** Serviciu prompt. — Cataloge trimitem gratuit și franc

unii în popor? Domnilor, nu este putere străină pe lumea asta, care să ne împiedece a lucra împreună, a avea aceleași gândiri și simțiri, aceleași idealuri, fiindcă toate acestea sunt izvorite din suflet, a cărui libertate nu cunoaște lanțurile obiei. Sufletul e o scânteie dumnezeiască, care cunoaște decât un singur stăpân, pe Tatăl din ceruri, după chipul și asemănarea căruia e creat.

Dacă în sufletele noastre a cărturarilor trăește conștiința superioară de conducători ai unui popor de țărani, care în cele mai multe părți e voioasă, deștept și harnică; dar neștiutor de carte, rămas în urmă în ale învățaturii, atunci trebuie să avem și *vrerea și puțința* de a-l călăuzi pe cărturarile înaintării și ale întăririi naționale. Dacă nu ne închipuim această datorie, înseamnă că ne lipsește conștiința națională, ne lipsește dorul de înaintare, fără de care nu se poate câștiga nici o victorie, nici o luptă. Dacă nu suntem în stare să ne eroim singuri, prin muncă, soartea, ei ne lăsăm bătută de toate vânturile, înseamnă că suntem un popor predestinat pieririi, suntem ca o lămpă fără cârmă aruncată de valurile mării în toate părțile și la urmă scufundată în adâncimi, de unde nu mai este întoarcere.

D-Voastră cari astăzi înființați un despărțământ nou al Asociațiunii, dovediți că aveți dorința de a lucra sistematic și conștient pentru trezirea poporului maramurășan din întunecare, dovediți că simțiți trebuința unei apropieri culturale cu ceilalți Români din această țară, dovediți că vă dați seama că cultura poporului nu este și nu poate fi decât *una singură*, la înflorirea căreia trebuie să lucrăm cu toții din răspuțeri și umăr la umăr, căci numai astfel va putea poporul nostru să-și păstreze ființa etnică, răzîmându-se pe tradițiile trecutului încrezându-se în puterea lui de viață de astăzi și privind cu încredere la viitor.

Sper că în curînd și celelalte ținuturi ale Maramurășului vor intra în cadrele Asociațiunii noastre culturale, înfrățindu-se la munca de re-deșteptare națională și culturală cu toți ceilalți Români. Această înfrățire e o datorie care nu mai poate întârzia. Căci presupun că în sufletele d-voastre mai trăește amintirea faptelor săvârșite de înaintașii cu steme de zămbru, cari vă îndrumau spre o viață românească unitară. D-voastră de sigur V'aduceți aminte că acest pământ al Maramurășului își avea organizația și autonomia lui națională sub voievozi români încă în suta a XIV-a și desigur știți că strămoșii d-voastră erau așa de mândri de independența lor națională, încât n'au vrut să recunoască nici o stăpânire străină, ei s'au ridicat cu armele în mână împotriva celor ce voiau să-i supună, iar cînd nu s'au mai putut împotrivi au trecut dincolo de Carpați, căntându-și neamul pe plaiuri necunoscute. D-Voastră, cari cunoașteți vitejia Voevoșilor, eneșilor și boierilor săteni din Maramurăș, nu se poate să nu simțiți în toate fibrele ființei D-Voastră mândria și îndărătnicia străbună. Nu se poate să nu simțiți că vitejia războinicilor de odinioară vă îndrumă spre o luptă culturală românească, astăzi singura care vă mai poate mântui de pierzare, căci în vremurile noastre cea mai temută armă de apărare a naționalității e cultura. Și nu numai vitejia trupesească a străbunilor vă îndeamnă să răsați cultura românească pe acest pământ hrănit cu sânge de eroi, ei și tradițiile culturale din trecut. V-voastră știți de bună seamă că aici în Maramurăș au fost cei dintâi preoți, cari sub influința învățăturilor reformatorului Huss din Bohemia, au făcut cele dintâi traduceri de cărți bisericești în limba românească. Ei au scris cea dintâi Evanghelie românească.

Prin urmare atât spada cât și crucea străbunilor vă chiamă la o nouă re-deșteptare națională-culturală. Și atunci cînd umbrele înaintașilor d-voastră vă vor vedea că ați reluat tradițiile trecutului, vă vor trimite binecuvîntarea părintească din lăcașurile lor de odihnă vecinică; își vor dormi în tihnă somnul, știind că toată truda și vînzolirea vieții lor de a lăsa urmașilor un pământ și un suflet românesc — n'a fost înzadar.

Vremurile de astăzi, însă, vă chiamă și la împlinirea unei alte datorii și anume la datoria de a vă apropia sufletește de ceilalți Români, fiindcă cu toții suntem un trup și un suflet. Astăzi nu mai puteți trăi izolați, despărțiți în cele culturale de ceilalți frați, căci după cum avem un singur Dumnezeu așa avem o singură cultură românească, căreia trebuie să ne închinăm cu

toții. Și instituțiunea care simbolizează unitatea culturii românești din această țară este Asociațiunea în sânul căreia intrați și D-voastră cu ziua de astăzi. (Urmează lămuriri despre rostul acestei instituțiuni).

Eu cred că Asociațiunea aici în Maramurăș va găsi un teren bogat de activitate.

Poeziile populare, cari s'au eules de curînd din gura țăranilor de aici și adunarea însemnărilor ce s'au găsit în bisericețele din satele Maramurășului dovedese că aici există semne de viață culturală. Nu lipsese numai oameni dornici de muncă, cari să trezească la conștiință această viață culturală și să o îndrume spre desăvârșire. Cînd vă văd pe d-voastră întruniți la înființarea acestui despărțământ, sunt convins că nici oamenii de muncă nu lipsese. Sunt sigur că angajându-vă sub aripile Asociațiunii la răspîndirea culturii în popor, vă veți așterne pe muncă serioasă și veți arăta celorlalți Români vînjoșia sufletului românesc din țara lui Dragoș și Bogdan.

În nădejdea că această zi va însemna începutul unor vremuri de re-deșteptare culturală a Maramurășului, declar adunarea de constituire a despărțământului Vișeu-Iza de deschisă.

Această vorbire a făcut o adîncă impresie asupra cărturarilor și țăranilor, cari erau de față. Pe fețele țăranilor parcă plutea o lumină de re-deșteptare și sorbiau cu privirile lor inteligente pe delegatul comitetului central, ca pe un trimis al lui Dumnezeu. Preoții și ceilalți cărturari mai ales avocați simțeau în sufletele lor glasul unei conștiințe nouă, cari îi chema la o nouă datorie. Cei mai mulți dintre ei s'au și înscris ca membri ordinari ai Asociațiunii. În total s'au înscris 14 membri ordinari, și 61 membri ajutători dintre țărani. Pe urmă s'a ales comitetul cercual și directorul despărțământului. Ca director a fost ales distinsul preot din Dragomirești, d. Emil Bran, care este un preot cu frumoase însușiri sufletești și cu sentimente românești răspiccate, iar membri în comitetul cercual s'au ales următorii domni: Ioan Târșia, preot în Săcel, Dr. Ilie Kindriș, avocat în Vișeu de sus, Ioan Bîrlea, preot în Icuș Dr. Gavrilă Iuga de Seliște, avocat în Vișeu de sus și Artur Anderco, preot în Cuhe. După această alegere norocoasă, delegatul comitetului central a adresat o vorbire țăranilor, talmăcindu-le în limba populară rostul Asociațiunii. Pe urmă s'a închis adunarea.

Înființarea acestui despărțământ bineînțeles că nu putea să meargă neted, fiindcă pe lângă puținii oameni cu sufletele curate și dornici de a răspîndi cultura românească pe pământul istoric al Maramurășului, se găsesse foarte mulți inconștienți, cari nu pot vedea cu ochi buni trezirea poporului din întuneric. Și nu vor deșteptarea poporului, fiindcă păcătoșii se tem de lumină. Cel mai mare dușman al luminării țăranului e d. Papp Simon, protopretorul Vișeuului. Acest domn e un Român de origină, care nu știe românește, și care a reușit să-și adune o avere de milioane. În Vișeu are un palat ca în povești. În fiecare piatră din acest palat e câte un blestem al țăranilor din împrejurimi. D-sa a îndrăznit să vină la adunarea de constituire și a încercat cu o gardă de subalterni să zădărnicească înființarea despărțământului Asociațiunii, sub cuvînt că Maramurășanilor nu le trebuie cultură din Ardeal. Scandalul ce a încercat să-l însceneze n'a reușit, căci toastul delegatului trimis de comitetul central și al celorlalți cărturari la desarmat. A reușit să-și dovedească numai lipsa de cultură și sentimentele bru-

tale, cari sunt singurele lui podoabe sufletești. Dl Octavian C. Tăslăuanu dusese cu sine mai multe broșuri din „Biblioteca populară a Asociațiunii”, pe cari voia să le împartă între țărani. Unul dintre subalternii satrapului Papp Simon a găsit de cuviință să le confişte, sub cuvînt că nu știe ce conțin. Acest viteaz e tot un Român, cu numele Komán, care se distinge prin o impertinență de „tösgyökerez betyár.”

Poporul care era de față s'a revoltat împotriva acestor fapte brutale și dacă nu era liniștit de cei ce i-au chemat în numele culturii la această adunare, probabil era gata să-și arete însușirea de strănepoți ai războinicilor Dragoș și Bogdan.

În aceste împrejurări s'a ținut adunarea de constituire a primului despărțământ al Asociațiunii în Maramurăș. În curînd se va înființa al doilea și în Maramurăș. Astăzi așteptăm să sosească la Sighet d. Octavian C. Tăslăuanu, ca împreună cu fruntașii de aici să fixeze termenul adunării de constituire. Maramureșul a început să se deștepte și în curînd Românii din alte părți vor putea auzi numai vești îmbucurătoare despre viața românească din țara descălecătorilor. Cor.

Școalele gr.-or. române din Brassó (Brașov)

Înștiințare pentru anul școlar viitor.

Anul școlar 1911—12 se va începe în 1 Septembrie st. v. 1911, adică în 14 Septembrie st. n. Părinții, cari doresc să-și dea copii la aceste școale, sunt poștiți a se prezenta cu fiii sau fiicele lor în cancelaria direcțiunilor respective în zilele de 1, 2 și 3 Septembrie v., adică în 14, 15 și 16 Sept. n. pentru înmatriculare. — Școlarii cari se înmatriculează pentru primadată la școalele noastre medii, vor aduce testimoniu școlar, certificat de naștere și certificat de revaccinare. Testimoniul școlar de pe clasa precedentă au să-l prezinte toți școlarii, cari vin a se înmatricula, așadar și școlarii, cari au absolvat clasa precedentă în școalele noastre.

Din 31 August și până în 2 Septembrie v. dela 8—12 ore a. m. se vor ține examenele private, supletorii, de diferență și de corigență. Cei ce s'ar prezinta mai târziu, au să petiționeze la direcțiune, dovedind cu atestat valabil cauza întârzierii.

Notă. — Școlarii, cari vin dela un institut, unde în gimnaziul superior nu au învățat limba grecească, vor fi supuși unui examen de primire din limba grecească.

Didactrul în gimnaziul inferior și școala reală este de 24 coroane pe an, iar în gimnaziul superior (cl. V.—VIII.) de 40 coroane pe an. — Cei înmatriculați pentru primadată mai plătesc odată pentru totdeauna o taxă de primire de 8 coroane. Școlarii neromâni plătesc didactrul, taxa de primire și taxa pentru fondul de pensiuone dublu. Taxa pentru fondul de pensiuone este în gimnaziul superior 10 cor., iar în gimnaziul inferior și școala reală 6 cor.; taxa pentru testimoniu (Fond. Coresi) 3 cor.; taxa pentru anuar 1 cor.; taxa edilă 6 coroane în clasele de jos, 10 cor. în clasele de sus; taxa p. mijl. de învăț. și mobilier este de 30 bani, resp. 50 bani; taxa pentru bibliotecă e de 1 cor.; taxa de membru la societatea de lectură a studenților este pentru cl. VII și VIII gimn. 2 cor.

Afară de aceste taxe, cari se vor plăti la casa Onoratei Eforii școlare, toți elevii școalelor medii vor mai solvi cu ocaziunea înmatriculării la Direcțiunea școlară încă cor. 2.50 pentru procurarea de ghete de gimnastică trainice și uniforme pe seama fiecărui elev.

Didactrul se poate plăti în trei rate după normele stabilite în normativul Eforiei școl.

Școlarii, cari vor să fie scutiți de didactru

trebuie să-și înainteze petițiunile lor până în 30 Sept. st. v.: în cancelaria Eforiei școlare.

1. Indreptățiți a petiționa sunt acei școlari săraci, cari au moralitate bună și nota generală din studii foarte bine sau bine.

Cu nota suficient pot fi scutiți numai acci clevi, cari sunt din Brașov și cercetează clasa I și II gimn. sau reală.

2) La petițiune se aclude atestatul de pauperitate al oficiului comunal, vidimat și de parohul local.

3) Toți petenții au să aclude și testimoniul ultim de clasă.

Scutiri se acordă numai la didactru, — celelalte taxe trebuie plătite de toți școlarii.

Brașov, în 5 August v. 1911.

Raportul general

al comitetului central al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român” către adunarea generală, convocată în Blaj, la 28 și 29 August 1911.

Secțiile științifice-literare. — Biblioteca Asociațiunii. — Muzeul Asociațiunii. — Școala civilă de fete. — Averele Asociațiunii. — Ședințele comitetului central. — Propuneri.

Despre activitatea secțiilor științifice-literare se găsește informațiuni amănunțite în raportul secretarului literar și în rapoartele singuraticelor secții către ședința plenară, ținută la 1/14 și 2/15 Iulie a. c., anexate la procesul verbal al acestei ședințe. Aci ne mărginim a aminti numai câteva momente mai importante din activitatea lor. Chestiunea cea mai importantă cu care s'au ocupat secțiile, a fost reorganizarea lor. În această privință au hotărât schimbarea §-ului 3 din „Regulamentul general al secțiilor”, privitor la alegerea membrilor ordinari și corespondenți, prin omiterea cuvintelor dela sfârșitul alineatului 1, „până la număr de 5”, lăsându-se astfel nelimitat numărul membrilor corespondenți. Prin înmulțirea membrilor corespondenți se intenționează a se da o nouă viață secțiilor științifice-literare, atrăgând în cadrele lor toate elementele cari ar putea fi de folos pentru îndrumarea culturală a poporului nostru. — Secțiile s'au întregit precum urmează: în secția istorică s'a ales membru ordinar d. Dr. Elie Dăianu, protopop în Cluj, iar d. Dr. Ion Sârbu, preot în Rudăria, membru corespondent; în secția școlară s'a ales, în urma retragerii dlui Gregoriu Pletosu, membru ordinar d. Gavril Precup, profesor în Blaj, iar d. Dr. Onisifor Ghibu, coreferent școlar, membru corespondent; în secția științifică s'a ales membru corespondent d. Ion Corbu din Bistrița, iar în secția economică d. V. Osvadă, directorul institutului Agricol, tot ca membru corespondent. Membrii secțiilor științifice-literare au colaborat la numărul jubilar al revistei „Transilvania”, au censurat mai multe lucrări intrate la comitetul central și au ținut mai multe prelegeri populare și conferințe. Secția științifică s'a ocupat în special cu organizarea prelegerilor cu proiecțiuni și cu procurarea materialului necesar pentru aceste prelegeri. Premiul Andrei Murășan pe 1910 nu s'a împărțit, deoarece lucrările ce s'au prezentat la concurs, n'au întrunit condițiile normate pentru premiu.

Biblioteca Asociațiunii, în cursul anului 1910 s'a sporit cu mai multe opere donate și cumpărate. La sfârșitul anului trecut în bibliotecă erau 6342 opere în 7624 volume, 6607 broșuri și 27 hărți.

Depozitul de cărți a crescut numai cu numerii Bibliotecii pentru tineret, cu 170 broșuri, donate de trei autori și editori, și cu 200 ex. de opere cumpărate dela trei autori dela noi în sumă de 148 cor. În depozit sunt în total 32431 volume și 1958 volume „Transilvania” din 1869—1910.

Lucrările de aranjare și catalogare la Biblioteca centrală se urmează cu sîrguință și sperăm că până la sfârșitul anului se vor termina.

Despre lucrările ce s'au făcut, în anul trecut, la Muzeul Asociațiunii se vorbește pe larg la pg. 471 și următoarele a părții istorice din acest număr. Colecțiile muzeului s'au înmulțit cu 180 obiecte donate și 319 cumpărate, în total cu 499 obiecte. Cele mai multe au fost adunate de secretarul Oct. C. Tăslăuanu în cele două excursii făcute în Giurgiu și în Bran.

Lucrările de catalogare și de aranjare au înaintat foarte încet în lipsa personalului ajutător, indispensabil pentru asemenea lucrări.

La acest loc ținem să mai atragem în deosebi atențiunea despărțămintelor, ca să aranjeze, cu ocazia adunărilor cercuale, expoziții etnografice, dela cari pot reținea multe obiecte de preț pentru Muzeu.

Școala civilă de fete a Asociațiunii, în cursul anului școlar 1910/11, a funcționat normal cu rezultate pe deplin mulțumitoare. În anul acesta a împlinit 25 de ani de existență, din care prilej s'a scris istoricul școlii de d. director Dr. Vas. Bologa, iar la încheierea anului s'a aranjat o serbare școlară cu elevele.

Din anuarul școlii, anexat la acest raport, amintim următoarele date: în anul școlar 1910/11 în cele 4 clase civile și în cursul complementar au fost înscrise 110 eleve. Dintre elevele înscrise s'au prezentat la examen și au promovat 101 eleve. Cursurile s'au început la 1 Septembrie n. 1910, iar examenele dela sfârșitul anului școlar s'au ținut dela 19—29 Iunie.

Corpul didactic se compune din directorul școlii, 2 profesori definitivi, 2 profesoare definitive, 1 profesoară suplitoare, 2 catiheti și din 8 instructori și instructoare.

În internat au fost adăpostite 73 eleve, față de 106 din anul școlar trecut. Internatul a fost condus și supravegheat de o directoară, două guvernante și 3 bone. Internatul a avut și un medic de casă.

Incasările bugetare ale școlii au fost de 49 mii 41 cor. 50 fileri, iar cheltuielile, de 58.743 cor. 28 fileri; prin urmare școala a avut un deficit de 10.065 cor. 94 fil., care s'a acoperit din excedentele anilor trecuți.

În ce privește averea Asociațiunii, avem onoare a vă raporta că anul 1910 a fost un an mulțumitor, după cum se poate vedea din socotelile anexate sub XI, întrucât veniturile normale arată un plus de 5471 cor. față de venitul anului precedent. Creșterea întreagă provine din taxele dela membri, cari taxe au dat 88488 cor. peste preliminari.

Averea totală administrată de Asociațiune, la sfârșitul anului 1910, a fost de 952.664 cor. 76 fil., din cari sunt a se scădea datoriile de 29.679 cor. 67 fil.; rămâne deci avere curată 922.985 cor. 09 fil. Averele se prezintă așa dar cu o creștere de 31.272 cor. 45 fil. față de anul 1909.

În cursul anului 1910 Asociațiunea a primit o fundațiune nouă și anume dela fericitul avocat Dr. Gheorghe Anea din Oravița, care a testat Asociațiunii suma de peste 40.000 cor. cu scop de a se da în primul rînd burse tînărilor români, cari îmbrățișează cariera meseriilor sau a comerțului. Lăsămîntul acestei fundațiuni se pertractează la judecătoria din Oravița.

În anul curent Asociațiunea a primit iarăși o fundațiune de peste 100 mii cor. dela fericitul medic Dr. Grigorie Sândeianu din Sibiu.

Despre amândouă fundațiunile vă vom raporta mai amănunțit în anul viitor, până când sperăm că se vor finaliza pertractările înaintea instanțelor judecătorești.

Totodată mai raportăm, că fundațiunea Teodor Sandul s'a inactivat cu începere dela 1 Ian. 1911, dându-se la concurs două burse de câte 400 cor. pentru școli speciale de industrie sau școli inferioare de agricultură și o bursă de 700 cor. pentru școlile superioare de industrie sau agricultură. Literelor fundamentale se publică în acest număr al revistei.

În cursul anului 1910 Asociațiunea a primit mai multe donațiuni și anume: dela fericitul Petru Pană, originar din Săcele, suma de 10.000 lei, care s'a contopit cu fondul general, făcându-se mențiune specială de această donațiune, ale cărei venituri s'au destinat pentru înzestrarea Muzeului. Dela institutul „Albina” 100 de cor. pentru Muzeu și 1000 de cor. pentru fondul „G. Barițiu”. Dela d. Cornel Mesaros, inginer în Budapesta, „Fondul pentru ajutorarea tehnicilor români” în sumă de cor. 223.58, cu scopul de a se înființa din întreg capitalul câte o bibliotecă populară în comunele Bucovăț și Avrig, cu numirea „Biblioteca populară a Asociațiunii, întru memoria decedaților studenți tehnici Eugén Chirița din Bucovăț și Vasile Maxim din Avrig”. Pe lângă aceste donațiuni, foștii bursieri ai Asociațiunii, dnii Andrei Bârseanu, profesor în Brașov, și Andreiu Cosma, director de bancă în Șimleu, au

înapoiat Asociațiunii sumele ce le-au primit în cursul studiilor, și anume d. Bârseanu suma cor. 2400, iar d. Andreiu Cosma acți în valoa de 700 cor. ca resemplărire a sumei de 500 cor. pe care a primit-o. Această pildă a dlor Bârseanu și Cosma ar putea fi urmată și de ceilalți bursieri ai Asociațiunii în viață, al căror număr destul de mare, după cum se poate vedea la p. 364 și urm. a acestui număr. Sumele ce le-ar avea poia foștii bursieri, s'ar putea întrebuința mult folos pentru o mulțime de probleme culturale arzătoare.

Proiectul de buget pe anul 1911 se poate vedea în anexa XII.

În ce privește fondurile și fundațiunile dela anii trecuți, date destinațiunii, s'au împărțit burse și ajutoare conform literelor fundamentale. Lista bursierilor se poate vedea în anexa XIII. Celelalte fundațiuni se găsește în cursul lor normal.

După aceste informațiuni, mai amintim că comitetul central, dela ultima adunare generală a ținut 14 ședințe, în cari a rezolvat afacerile curente, cari în înțelesul statutelor și regulamentelor cad în sarcina sa. În special s'a ocupat cu clădirea unui internat pentru studenții universitari din Cluj. Rugăm onorata adunare generală, ca pe baza raportului special făcut de biroul central să iee o hotărîre în privința zidirii acestui internat, indicînd și modalitățile cum s'ar putea procura mijloacele materiale necesare pentru acoperirea cheltuielilor.

Comitetul central a mai inițiat ridicarea căminului bust în Sibiu lui Mihail Eminescu și lui Gheorghe Barițiu. În urma unui apel făcut către publicul nostru pentru ridicarea acestor busturi, s'a adunat suma de 7639 cor. Comitetul central a votat spre acest scop 1000 cor. și rugăm on. adunare generală să aprobe această hotărîre a comitetului central.

Pe lângă aceste comitetul central s'a ocupat cu pregătirea unei cărți de „Contabilitate pentru popor”, dând la concurs premiul de 100 cor. donat de d. avocat Dr. Gh. Șimon din Aiud; cu înființarea școlilor de agricultură, în urma unei propuneri a dlui Vasile Stroescu; cu împărțirea celor 10.000 de cor. ca burse, donate de d. V. Stroescu, pentru două fete cari se vor specializa în industria casnică și dantelărie și pentru doi băieți cari vor învăța sculptura în lemn și facerea jucăriilor pentru copii, — și cu alte chestiuni menite a ridica nivelul cultural al poporului nostru.

Amăsurat dispozițiilor statutelor, comitetul central roagă on. adunare generală:

a) să ia act cu aprobare de cuprinsul raportului general;

b) să deie expresiune durerii sale pentru pierderea prezidentului Iosif Sterea Șuluțu, a bini făcătorilor Dr. Grigorie Sândeianu, Dr. Gh. Ana și Petru Pană și a membrilor decedați dela ultima adunare generală încoace;

c) să mulțumească dlui Vasile Stroescu pentru donațiunea de 60.000 de coroane, și tuturor celorlalți binefăcători, cari au făcut donațiuni pentru așezămintele instituțiunii noastre;

d) să aprobe modificarea §-ului 3 din „Regulamentul general al secțiilor științifice-literare”, omițînd cuvintele „până în număr de 5” din alineatul ultim;

e) să aprobe votarea sumei de 1000 cor. pentru busturile lui Mihail Eminescu și Gheorghe Barițiu;

f) să ia dispoziții în ce privește zidirea internatului pentru studenții universitari din Cluj;

g) să aprobe darea de seamă a comitetului central despre gestiunea financiară a anului 1910 și să deie comitetului central absolut pentru această gestiune;

h) să aprobe proiectul de buget pe anul 1911;

i) să întregască prezidiul Asociațiunii;

k) să fixeze locul pentru adunarea generală viitoare;

Sibiu, din ședința comitetului central al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român, ținută în 5 August n. 1911.

Andrei Bârseanu, Oct. C. Tăslăuanu,
vice-prezident. secretar.

Portul național.

De Victoria Erdélyi.

Sunt frumoase toate lucrurile de mână, poate să pot desvolta ca industrie de casă, dar aici unul nu va fi așa de productiv ca industria de casă a femeii române, care produce toate cele trebuincioase pentru casă, îmbracă familia întreagă și mai are și de vândut.

Vedem că cele mai iscusite produse de cele mai frumoase horbote câștigă la zi 1—1½ procente, iar altele și mai puțin, deci industria de casă a femeilor noastre are mai mult pret. Este bine să introducem și alte ramuri de industrie domestică; dar eu judec că mai cu folos ar fi să năzuim la susținerea acelei care o avem încă destul de bine desvoltată. Să facem ca femeia să producă și în viitor ca o artistă, cu plăcere, și nu numai pentru bani, ca o fabrică.

În firea femeii este de a varia toate cele ce îmbracă și face din cochetărie. Trebuie să facem ca să priceapă că această variație o poate afla în produsele ei în mod mai artistic decât prin cumpărarea celor gata din prăvălii.

Trebuie să facem să înțelegă că portul nu mai în întregimea lui este frumos nu și cu acauze nepotrivite.

De o vreme s'a ivit în mijlocul nostru o industrie deosebită, care exploatează slăbiciunea și lenea femeilor noastre.

Această industrie este fabricarea de așa zise costume seliștenești, adică producerea de costume cu mașina. Persoane cu pricepere comercială, altcum laudabilă, fac costume, înlocuind țesătura și cusătura artistică făcută cu mâna, cu materialul întreg făcut în fabrică, și de ele numai aplicate pe pânză sau pânură.

Costume din cari să pot face de câtră o persoană mai mult într'o zi, dar nici nu poți să prinzi să aibă fața artistică ca cele făcute cu mâna cu paciintă și al căror cusut durează cu săptămânile.

Prin urmare cele dintâi pot să fie cât de scumpe în urma vânturilor de aur, și al barietelor negre cusute pe măneci, tot nu sunt înăptoare, ci sunt un adevărat lux, deoarece, până când din portul original și acasă făcut erau destule pentru diferite ocazii 3—4 la o femeie, și din acele mai rămânea și fetelor, până atunci din aceste produse de fabrică în tot anul au să-și cumpere 1—2 cătrinte și iie pentru că aele nu sunt și nu pot să fie trainice, deci nu plătesc banii cu cari se cumpără.

Acele costume nu pot să steie într'un rînd cu adevăratul port. Cine are gust și simț pentru artă și pentru frumos, va vedea deosebit.

Prin aceste fabrici de costume se strică variația mare a portului și se unifică, iar unificându-se se va nimici. Aceste fabrici au adoptat ca model de falsificat solidul și frumosul port seliștenesc, dar vai de acel port seliștenesc, 2 metri de pânură neagră, 6 metri de bacure țesute în fabrică, o mașină de cusut, o ½ de ceas mișcare de picioare și costumul este gata. Pune călecin de guni la ghețele de lac, o primă vișinie în loc de briu, un păr încârlionțat, capul legat cu o măramă de nici un gust, și fără nici o cochetărie, iată costumul schimonosit al Selistenei. Doamne ferește de o ploaie căci atunci trebuie și cort (umbrelă) de mătăasă, în loc de măsurită frumos țesută, care scutea eventual persoana întreagă de ploaie.

De aicea până la fustele de carton, până la lăsarea cătrinte, precum cu durere vedem, nu este numai un pas, precum au și început multe slabe de inger ademenite de străini.

Femei române! țineți-vă renumele bun ce lați avut până acuma în privința portului. Port artistic, mai estetic nu are nici un popor, nu'l lăsați, nu'l stricați acuma când la popoare mari ca Germanii, Francezii se formează societăți cu scopul de a îmbărbăta femeile lor ca să folosească de nou portul vechiu, nu numai din punct de vedere național ci și din acel al economiei naționale și din al esteticeii.

Nu lăsați portul original acum, când în societățile de frunte se ventilează adoptarea portului național care s'ar putea face cât de scump și cât de frumos, pe lângă că nu ar ieși nici din modă nici când, prin urmare ar fi o stavilă în contra luxului fără de nici un rost. Așa a fost și mai demult.

Alegeți-vă portul potrivit persoanei d-voastre, folosiți'l original, deși lucrat mai bogat și mai cu grije, dar lucrat artistic, nu mestecați porturile, nu faceți frizuri moderne la învăltoarele din bătrâni, nu deșosiți portul ca un costum pentru bal mascat, pentru că la o convenire socială, românească, pe stradă numai portul național original se potrivește nu măscărada. Femeilor române! cu simț artistic și estetic, folosiți portul frumos, nu schimbați portul cel vechiu cu altul a cărui menire nu este de loc ca să facă femeia română să apară ca o zină, ci scopul e acela de a scoate bani din pungă, și de a face ca cât de curînd să vă îmbrăcați în fuste colorate.

Nu lăsați portul vostru că aceasta o dorește toți cari nu vă iubesc, dar portul trebuie să vi'l admire și pentru accia toate îndemnările, ba chiar și premii pentru cele cari își lasă portul.

Femei române! țineți la portul ca și la graiul vostru, țineți portul din partea locului unde se deți, nu'l schimbați, căci toate sunt frumoase numai trebuie readuse la forma lor originală și curățite de adaosele făcute prin persoane nepricepute și răutăcioase.

Țineți portul în întregimea lui, ca să dați dovadă că punceți preț pe frumosul rămas dela strămoși și nu vi-e rușine că sunteți aceia ce întru adevăr sunteți: fiicele glorioasei Rome.

Un cuvânt pentru femeile inteligente! Luați-vă osteneala și observați cum îmbracă costumul femeile din popor, cum se țin, cum umblă, numai imitându-le în aceasta veți ajunge să purtați portul ca niște matroane.

(Sfârșit).

Cronică școlară.

Conflictul franco-german. Ziarele „Petit Parisien” și „Excelsior” înregistrează în acelaș timp o știre cindată din Cherbourg.

Se anunță de acolo că eri a sosit din partea ministrului marinei Deleassé, un ordin telegrafic ca o pătrime din numărul lucrătorilor arsenalului să facă ore suplimentare. Deși Duminecă, o mare parte din personajul arsenalului a trebuit să lucreze eri, pentru a se putea pune cât mai repede în stare de război toate submarinele și torpiloarele.

Cu începere de astă seară tot personalul arsenalului va trebui să facă zilnic trei ore suplimentare.

În schimb ziarul englez „Daily Mail” scrie: Aseară a circulat zvonul absurd că între Germania și Franța a izbucnit o criză acută. Zvonul a provocat mare fierbere și a dat mult de lucru ziarelor, ale căror telefoane n'au stat un minut în liniște toată noaptea.

Zvonul se declară ca neîntemeiat.

Pe de altă parte se susține că acest zvon se datorește faptului că ministerul marinei și cel de război au întrerupt toate pregătirile pentru masevrelle de toamnă.

Această măsură provoacă o continuă agitație și dă naștere la fel de fel de zvonuri.

*

Primejdia Cretană. Chestia cretană e din nou la ordinea zilei prin faptul că mandatul dlui Alexandru Zamis, fost prim ministru grec, numit în postul de înalt comisar al Cretei de cătră puterile protectoare, expiră la sfârșitul lunii August.

Această împrejurare e un prilej pentru ca chestia cretană să renască, cu toate dificultățile și primejdiile sale.

Cretanii creștini fac o vie agitație în sensul că nici mandatul dlui Zamis și nici al ori cărui alt înalt comisar să nu fie reînnoit, ci ca regimul de comisar să fie suprimat pentru a face loc regimului unionist.

Poarta însă, care în mai multe rînduri, a primit asigurarea formală, că drepturile suverane ale Turciei, vor fi salvardate și care a proclamat, în acte diplomatice și în declarații oficiale, că nu înțelege să tolereze nici o intervenție a Greciei în afacerile insulei, se ridică împotriva aspirațiilor, acum categoric formulate, ale cretanilor și nu e de loc dispusă să facă vre-o concesie.

Se asigură că consiliul de miniștri otoman s'a ocupat de această chestie și că a reînnoit instruc-

țiile ce urmează a se da ambasadorilor turci din Paris, Petersburg, Londra și Roma. Nu se cunosc termenii acestor instrucțiuni, dar e dela sine înțeles că în împrejurarea actuală, ele cuprind, în substanță, stăruințele Porței pe lângă puteri ca să puie capăt unei situații echivoce și să dea, de acord cu guvernul otoman, problemei cretane o soluție potrivită cu drepturile suverane ale Turciei.

Aviz abonaților.

Abonații noștri cari nu și-au înnoit încă abonamentul pe semestrul al II-lea al anului curent sunt rugați să binevoiască a-l înnoi ca să nu li-se întrerupă expediarea regulată a ziarului.

De-asemenea sunt rugați toți abonații noștri în întârziere cu plata abonamentului să grăbiască cu achitarea sumelor ce ne dătoresc, ca să nu fim siliți a întrerupe trimiterea ziarului pe adresa lor.

Abonamentul la „Tribuna” este:

pe un an	— — — —	28.— cor.
pe ½ an	— — — —	14.— cor.
pe ¼ an	— — — —	7.— cor.
pe 1 lună	— — — —	2.40 cor.

În România:

pe un an	— — — —	40.— cor.
pe ½ an	— — — —	20.— cor.

INFORMAȚII.

ARAD, 23 August n. 1911.

— Buletin meteorologic. Zilele din urmă au fost nemaipomenit de calde, nu numai în Ungaria, ci și în țările vecine. Aceste două zile din urmă au fost aproape cele mai calde în vara aceasta.

Institutul meteorologic anunță însă apropiata scădere a temperaturii, cu ploi și furtuni.

Temperatura la amiazi a fost de 30.6 în Budapesta, de 34.5 Celsius în Arad.

Din București ni-se scrie: De două zile avem în capitală iar călduri tropicale. Zilele de Lună și azi Marți au fost poate cele mai calde din vara acesta. Căldura e cu atât mai nesuferită, cu cât zilele precedente — mai ales Vineri și Sâmbătă — vremea se răcorise simțitor, așa că trecerea la căldură mare s'a făcut brusc.

Un congres săcuiesc. Săcuii ardeleni, încolțiți din toate părțile de Românii și Sașii vecini, au început de o vreme să se miște și oi, înțelegând că cu pânea de slugă câștigată în țara românească și în orașele mai de seamă ale Ungariei, nu vor putea ține pas cu celelalte neamuri băștinașe și la urma urmei vor fi copleșiți de progresele realizate de acestea și se vor pierde cu desăvârșire în masele lor, superioare atât ca cultură cât și ca stare economică. Poate mulțumită acestei înțelegeri s'au întrunit eri dimineață în cel dintâi congres săcuiesc la Turda vr'o patru sute de inși, înfrunte cu doi inspectori de școală, un secretar ministerial și câțiva artiști din mijlocul lor, pentru a-și desbata nevoile și a căuta un mijloc pentru alinarea lor. Președintele congresului în vorbirea de deschidere a criticat guvernul, spunând că se sinchisește prea puțin de nevoile poporului săcuiesc a cărui dispariție lentă nu mai poate fi împiedecată decât printr'o propagandă culturală cât mai intensivă. După deschiderea congresului a vorbit fostul prefect Ugron Gábor, propunând să se înainteze guvernului o moțiune în care să se ceară revizuirea legii de înproprietărire și co-

dificarea proiectelor de colonizare a Săcuilor, pregătite încă de guvernele înaintașe. Ministrul de agricultură al țării a trimis și el o telegramă de aderentă congresului făgăduind tot sprijinul său măzuințelor patriotice ale săcuimii.

Această adeziune neașteptată a ministrului — pentru care se pare, că n'ar mai exista popor — nevoi economice în țară afară de Săcu și Ciangăi — ne privește în bună parte și pe noi, aici alături de izolarea economică la care ne-a condamnat actualul guvern, prin escluderea noastră dela exploatarea bogatelor terenuri de gaz din Armășel, vom avea de luptat cu un dublu dușman pe teren cultural, împrăștiat în diferite colonii unde populația românească e mai compactă și cari vor sluji de aci înainte cu puteri îndoite opera maghirizării.

— **Inginerul Aurel Vlaicu în Blaj.** S'a împlinit ceea ce așteptam cu toții în zilele diu urmă. — Ziua de ieri ne-a adus oaspele dorit.

Inginerul A. Vlaicu a sosit ieri seara cu acceleratul de 7 ore la Blaj. Aparatul i-a sosit azi d. a. de către Brașov.

Insoțit de distinsul nostru Alexandru Ciura și de prof. Stefan Pop, renumitul nostru aviator a eșit des de dimineață la câmp spre a sonda terenul.

S'a constatat, că întreg terenul, pe care se prevede sborul, e foarte bun. Scutit de curente mai mari, locul ales este deja prealabil o garanță vie despre succesul splendid.

D. inginer A. Vlaicu foarte bine dispus, cu fața radioasă și plin de bucurie a observat de repetite ori, că terenul e cum nu se poate mai potrivit, și că are cele mai bune speranțe pentru ziua de 29 l. c. n. pe când e proiectată ascensiunea sărbătorească.

Să ne audă Dumnezeu!

— **Regele Petru la Viena.** În capitala Serbiei s'a lansat știrea că regele Petru va vizita pe la începutul lunii Octomvrie pe M. S. împăratul la Viena. Ziua plecării n'a fost hotărâtă definitiv și în drumul acesta care va dura două zile regele Petru va fi însoțit de ministrul președinte Milovanovici. Tot împreună cu ministrul regele va face săptămâna viitoare o călătorie la Petersburg unde va lua parte la căsătoria fiicei sale Elena cu marele duce Ion al Rusiei, a cărei celebrare va avea loc la trei Septemvrie.

— **Teatrul antic la Sinaia.** Primul Teatrul antic în mijlocul naturii idee în România, care aparține dnei Brăncanu-Achaume, va fi inaugurat la Sinaia la 14 August, ora 3 p. m. Se știe că A. S. R. Princesesa Maria a binevoit a accepta patronajul al acestei opere de mare artă — a cărei inițiativă este pusă sub auspiciile unui comitet compus din dna ministru Dim. Nenițescu, dna Chrisoveloni, d-șoara Seculici, dlor Grigore Cantacuzino, Ion Mitilincu, Ion Pilat, Ion Procopiu, Rosetti-Bălănescu, Sipsomu, Brătescu-Voiniști, Bianu, Rădulescu-Motru, Anghel, Minulescu, Alexandrescu-Dorna.

Artiștii cari vor da concursul lor la această operă sunt dintre cei mai buni și mai cunoscuți și anume maestrul Dinicu, distinsul șef al orchestrei ministerului de culte și instrucțiunii publice, împreună cu mai mulți artiști ai Teatrului Național: Dnele Lucia Sturdza, Maria Giurgea, O. Brăncanu-Achaume, d-șoara Kernbach, dnii Tony Bulandra, Manolescu, Petrescu, Bulfinsky, Nițulescu.

— **Expoziția română din Turin.** Sâmbătă dimineața s'a deschis cu mare solemnitate secțiunea Italo-Română la Expoziția internațională din Turin, în fața unui numeros public, compus din comitetul acestei secțiuni, comisarii celorlalte națiuni, notabilitățile orașului și comitetul expoziției.

Dl M. D. Botez, președintele secției române, rostește o cuvântare, arătând că numai simțământul de înalt patriotism și dragostea nemărginită către sora lor de origine, Italia, nu au ținut seamă de nici un sacrificiu pentru ea tricolorul român să fâlăie în mijlocul celorlalte națiuni. Aduce laude muncii uriașe și progresului Italiei, și mulțamește, în numele expozițiilor, comitetului expoziției și în special dlui senator Villa, președintele comisiei executive și dlui profesor Frescura, delegatul secției străinilor, cari au dat cel mai necondiționat concurs.

Dl profesor Frescura răspunde că sunt națiuni cari au făcut sacrificii enorme și nu i-a produs atâta bucurie ca acum când vede alături pe sora mai mică de origine Romană. D-sa se bucură de marile progrese realizate cu pași repezi de România.

Apoi s'a servit șampanie și vermut unde s'a tostat pentru familiile regale ale ambelor națiuni.

— **Moștenitorul de tron în Fiume.** Arhiducele Francisc Ferdinand a sosit azi dimineață la Fiume, de unde va pleca la manevrele din Dalmația.

— **Insănătoșarea Papei.** „Osservatore Romano” aduce știrea că ieri dimineață Papa a părăsit camera, unde fusese îngrijit multă vreme de medici, și însoțit de câțiva prelați a făcut o plimbare vreme de o jumătate oră prin grădina Vaticanului. Același zi ar anunță că sănătatea sfântului părinte e pe deplin restabilită și medicii au aflat de bine să suspende consultațiile și îngrijirile zilnice de până aci, dovedindu-se cu desăvârșire de prisos.

— **Escadra rusă pe marea neagră.** Din Constanța ni-se scrie în cursul lunii Septemvrie va sosi la Constanța escadra rusă de pe marea neagră. Escadra va rămâne în portul maritim mai multe zile.

Comandantul escadrei, însoțit de câțiva ofițeri se va duce la Sinaia, spre a saluta pe M. S. Regele în numele M. S. Țarului Nicolae II.

Cu acele prilej se va oferi un prînz de gală la castelul Peleş, în onoarea ofițerilor ruși.

— **Furtul unui tablou celebru.** Din Paris se telegrafiază că „Monna Lissa”, celebrul tablou-portret al pictorului italian Leonardo da Vinci a Louvreului.

Tabloul acesta care reprezintă portretul frumusei celebre Gioconda, soția negustorului Gioconda din Veneția, de care era îndrăgostit pictorul, reprezintă o valoare de peste 2 milioane franci.

Ancheta pornită imediat n'a putut să descopere nici cele mai mici indicii cine ar putea fi îndrăzneții hoți.

— **Profesor ucigaș.** Din Carasebeș se telegrafiază: Profesorul de gimnastică Ștefan Ionaș, gelos pe nevastă-sa, s'a luat aseară cu ea la ceartă: în agitația certii a tras asupra ei cu revolverul, dar a nimerit-o pe mama ei. Glontele a intrat prin tâmpla dreaptă în cap și a omorât-o imediat.

Ionaș a fost arestat.

— **Sporirea averii publice în Franța.** Edmond Théry, directorul cunoscut revistei „L'Economiste européen” publică o statistică foarte interesantă, relativă la felul cum a crescut averea publică în Franța în ultimii ani.

Studiul se sprijină pe cifrele dela 1892 și 1908.

Valoarea bogățiilor publice era de 249.949 milioane în 1908, prin urmare cu o diferență de

44.333 milioane, sau 2770 milioane în medie pe an.

Tot statistica dlui Ed. Théry stabilește fie care francez poseda în mediu 6333 fr. 1892 față de 7314 fr. cât avea în 1908, ceea ce prezintă o creștere de 981 fr. (15%) în interval de 16 ani.

— **Aviz.** Potrivit înțelesului din lunie rog toți colegii de liceu, să ieșie parte la întâlnirea zece (10) ani pe ziua de 26 c. n. 1911. Dimineața la 6¼ parastas, la orele 10 a. m. vizite la profesori, iar la 1 p. m. masă comună.

Blaj, la 20 Aug. n. 1811, Ștefan Pop, profesor.

— **Badea Cârțan.** A murit și badea Cârțan, rădăcină toru nostru cioban. A murit tocmai în Sinaia, lângă casele Regelui Carol, libera țară a Românilor. Odată lui albaștri umbrii de sprâncene aspre s'au liniștită vecie, căci de acum nu-și vor mai purta nehotărât dârza lor privire peste maldăre de cărți și zăre adunate cu multă trudă din toate unghiurile românismului. Bieții Badea Cârțan! El, cu tucăda lui zrenț roasă, cu opincile lui răspătécite, cu fața lui brăzdată de suferință, cu fruntea lui largă strălucită de o durgă afundă, era simbolul sărăciei și al suferințelor noastre. Rătăcitor din sat în sat, din țară în țară, arestat și bătut, cu cărțile vecinic confiscate de strașnicii noștri paznici ai ideii de stat. Badea Cârțan își răspândește peste tot locul mulțimea lui de cunoștințe din istoria noastră și înțelepciunea ciudată de țaran pierdut și sufletul în lumea complicată a științei. Aspru și le drăsnit, el spunea totdeauna adevărul pe care-l crede adevărat, certa pe românii slabi și aduna cu o sîrguință din maniac orice tipăritură românească.

«Hronicul» lui Șincăi era izvorul nesecat din care își scotea el dovezile despre originea noastră română — origine, care îi umplea de mândrie sufletul lui entuziast. Tot acest «Hronic» l'a îndemnat să călătorească pe jos până la Roma, ca să se culce o noapte lângă columna «tatii Traian».

În rătăcirile lui, Badea Cârțan, a presărat peste tot locul câte o amintire, de cele mai multe ori neștersă.

Se spune că odată s'a prezentat la un înalt demitar bisericesc, care trăiește și astăzi și despre care badea Cârțan, nu avea tocmai cele mai bune păreri.

— Sărut mâna Prea Sfinte!

— Să trăiești fiule. Ce mai vești-povești pe unde ai umblat?

— Ce să fie Prea Sfinte, iaca plâng oamenii de pe Țara Oltului după baronul Ursu. A murit săracu.

— Ce să facă fiule, asta-i soarta tuturor muritorilor.

— Bine, bine, i-a răspuns Cârțan încrunțând din sprâncene, dar uite, mor toți Români cinstiți și rămanem noi aștialaltii...

Altădată când a fost Cârțan la Roma, secretarul la gașiei române era dl D. Zamfirescu, actualul detractor al poporanismului și colaborator la ziarul autonom al nostru. Cârțan i-s'a prezentat așa cum se poate orice plugar român, în portul lui deia țară, o leac cam zdrențos, căci făcuse cale lungă pe jos, cu banii lui de căciulă în mână. Neotutul lui Laskaris a apreciat însuflețirea românească a ciobanului, dar nu se putea împăca cu înfățișarea, cu hainele lui Cârțan. După multă trudă, i-a succed subțirelui nostru literat blaznat să-l vâre pe Cârțan în niște haine «nemțești» și să-l prezinte ca pe un exemplar ciudat de român, în națliilor lui prietini din Roma. Într'un moment anume însă, când badea Cârțan a ajuns singur și i-a reușit să se vadă în oglindă, s'a înspăimântat de lașkariseasa lui înfățișare. Repede și-a văzut de hainele lui ciobănești și a tulit-o fără de urmă. El și hainele nemțești. Așa ceva numai un Laskaris își putea închipui.

— **Produțiunea teatrală din Șomoștelnic.** Ni-se scrie: Tinerimea din Șomoștelnic a aranjat o produțiune teatrală în 30 Iulie a. c. Scena a fost îmbodobită cu frumoase țesături românești. Reprezentația s'a început la 8 ceasuri seara. Punctul prim din program a fost «Trecuți valea». A urmat apoi «Cinel, cinel» piesă teatrală de V. Alexandri în care diletanții (toți țărani) s'au achitat peste așteptare. A urmat «Dorul mamei» cântată de Alex. Frâncu, care prin vocea sa melodioasă pe tot i-a pus în umire. «Nunta țiganului» de I. Suci, a fost asemenea foarte reușită. În pauză s'a jucat jocurile noastre naționale «Călușerul» și «Bătuta», de 8 flăcăi. Multă laudă s'a dat vine aranjatorilor producției dlor Basiliu Popa și J. O. Frâncu, învățători, laudă și diletanților, precum și călușerilor în frunte cu vataful Ioan Crișan.

Au binevoit a ne onora cu suprasolviri dl. E. Frâncu, preot în Cergid 2 cor., V. Comana, propr. loc. 2 cor. Carol Frânc, propr. loc. 2 cor.

Popoviciu, preot loc. 1 cor., E. Răduți, preot în Cergizăl 1 cor., G. F. Negruț, inv. în Cehința 1 cor., J. Frâncu, comerciant loc. 1 cor., dna A. Papiu 1 cor., dna Mărioara Popa Besineu 1 cor., N. N. din Cerjig 1 cor., Petriș, loc. 1 cor., I. Vălean, inv. în Crăciunelul-sus 50 fil., fără de a participa d. Mihail Rozma, sergent de gendarmi în Aiton 2 cor. Comitetul se află plăcut îndemnat a le aduce pe calea aceasta mulțămitele celea mai călătorease. Venitele a fost de 107 cor. 30 fil., cheltuielile 62 cor. 30 fil.; venit curat 45 cor. Comitetul.

x Seminarul iuridic Dr. Géber, Cluj, Str. Faras (lângă edificiul cel vechiu al teatrului). Prezintă pe lângă onorar mic, pentru examenele de drept, de stat, riguroase, de drept de stat, examene de avocat și de magistrat. În 3 luni se câștigă licența de doctorat. Fiind în pragul proiectelor de reformă a învățământului iuridic, e dorit ca toți cei interesați să se adreseze spre birourile lor la acest seminar, care înlesnește mult cariera avocațială.

x Interesează numai pe părinți. Cu începerea anului școlar, cumpără copiilor ghete anatomice, cari atât ce privește igiena picioarelor, cât și ieftineala sunt cele mai de recomandat. Se află de vânzare la filiala fabricii de ghete anatomice Moskovits. — Arad, Piața Independenței 18.

x Cu începerea noului an școlar, atragem atențiunea părinților asupra firmei Iuliu Hegedüs, Arad, Piața Andrassy 15, unde se află de vânzare diferite articole pentru toaletă precum: perii de haine, păr și dinți, pieptene, săpun, praf de dinți, paste de dinți, carete, articole de flotaș, articole de piele și ghiozdane de școală. Asortiment bogat și prețuri ieftine.

Dr. VICTOR GRAUR.

Medic universal, medic școlar calificat, profesor de igienă.

Institut de dantistică.

Arad, Andrassy-tér Nr. 22. — Etajul I
In fața palatului administrativ (comitatului)

Mișcare culturală și socială.

— Petreceri, concerte. —

28 August.

Avrig: producțiune teatrală-declamatorie („Talpa iadului”, „Nunta Țiganului”) în sala hotelului comunal. Inceputul la orele 7¹/₂ seara.

Leon Tolstoi.

90

RĂȘBOIU ȘI PAGE.

ROMAN.

Trad. de A. C. Corbul.

(Urmare).

Bagratiun își plecă privirile obosite pe hârtie și începu să citească versurile cu un aer grav și absorbit. În sfârșit, autorul complimentului lua el însuși foaia și cetii versurile cu glas tare. Dar înainte să fi sfârșit, un „maitre d'hotel” anunța cu șgomot:

„Masa e servită”.

Ușa sufrageriei se deschise și orchestra întonă **Poloneza**. Contele Rostov privi cruciș la poetul care își urma lectura, și se înclină în fața lui Bagratiun.

Toată lumea se sculă în picioare, înțelegând că masa trecea înainte de poezie, și oaspeții cu Bagratiun în frunte se îndreptară către sufragerie. Lui Bagratiun i-se dete locul de onoare, între doi Alexandru, ceea ce era o delicată aluzie făcută la țar. Cei trei sute de meseni se așezară după rang: cei mai importanți dintre ei, luară loc mai aproape de eroul serbărei.

Înainte să înceapă masa, contele Rostov îl prezintă pe fiul său lui Bagratiun, care-l recunoscu și căruia îi adresă câteva cuvinte stânjenite, ca toate cuvintele pe cari le rosti în ziua aceea. În timpul acestei conversațiuni, contele Ilia îl privi pe asistenți cu bucurie și mândrie. La masă el ședea peste drum de Bagratiun,

BIBLIOGRAFII.

A apărut și se găsește de vânzare la „*Librăria Tribuna*”:

N. Iorga: Oameni cari au fost. Amintiri și comemorări cu 500 pagini a 3 cor.

Ion Grămadă: Din Bucovina de altă dată. Schițe istorice. a 20 fil. plus 5 fil. porto.

Cincinat Pavelescu: Poezii. a 3 cor. plus 20 fil porto.

L. Tolstoi: Plăceri vinovate. 30 fil.

Maxim Gorki: Mama. Roman. 2.50.

Guy de Maupassant: Dolofana. 0.30.

S. Moldovan: Ardealul. I. Ținuturile de peste olt. 1.80.

Dr. Dionisie Moldovan: Advocatul poporal broșat 2.50, legat de lux 3.50.

Thomas Carlyle: Eroii. Cultul eroilor și eroicul în istorie 2.20.

Ioan Russu Șirianul: Schițe și nuvele inedite 1.50

Constanța Marino Moscu: Ada Lazu 2.—

Ioan Dragoslav: Povestea trăsnetului —.30

Al. Ivan Constantinov: Bai-Ganciu sau minunate povestiri despre un bulgar de zilele noastre. Trad. de St. G. Sergent —.60.

D. Anghel: Fantome 2.—

Fl. Cristescu și I. C. Bratu, institutori: Metodica învățământului primar. Insoțită de o scrisoare a dlui P. Dulfu, profesor de pedagogie 6.—

M. Sadoveanu: Apa morților. Roman. 2.—

Vasile Pop: Iubirea e biruitoare. 2.—

I. Slavici: Vatra părăsită. Nuvelă din popor 1.—

Delavrancea: Luceafărul. Dramă în 5 acte 2.50.

A. Cotruș: Poezii. 1.—

D. Zamfirescu: Anna. (Ceeace nu se poate) 2.—

E. Zola: Nuvele. —.404.

H. Stahl: Bucureștii ce se duc. Cu 97 ilustrațiuni originale. 2.50.

POȘTA REDACȚIEI.

„*Actualitate*”. Din lipsă de spațiu, abia în săptămâna viitoare.

I. H. Lepindea. Nu vă aprobăm, căci nu vedem în articolul din chestiune nici o *insultă* la adresa consistoarelor, credem, că învățătorii au o sută și una de motive să se plângă.

și împreună cu ceilalți prezidenți făcea onorurile banchetului.

— În sănătatea împăratului! strigă contele, și bunii săi ochi se udară de lacrimi. Orchestra cântă: „Isbucnește, tunete al biruinței!” Toți conmesenii se ridicară și strigară: „Hura! hura!” Bagratiun strigă și el „hura!”, cu aceeași voce ca la Schöngnaben, dar glasul tinărului Rostov le domina pe toate celelalte.

— În sănătatea împăratului nostru, hura! strigă el. El își goli cupa dintr'o sorbitură, apoi o sparse de scânduri. Mai mulți conmeseni îl imitară. Contele Ilia se sculă din nou în picioare, privi programul din fața sa, apoi propuse un toast în onoarea „eroului din ultima campanie, prințul Bagratiun”.

— Hura! strigară din nou cei trei sute de meseni și numai decât cântăreții întonară un cântec pentru a celebra faptele eroului din acea zi.

După ce se isprăvi cântecul, se ridicară alte toasturi, și din nou se strigă hura, și din nou se sparseră cupe. Se bău în sănătatea tuturor persoanelor importante cari erau de față, în aceea a prezidenților clubului, a mosafirilor și, în sfârșit, se propuse un toast special în cinstea organizatorului banchetului, contele Ilia Rostov.

La acest toast bătrînul conte nuși mai putu stăpâni emoțiunea, ei ascunzânduși fața cu batista isbucni în plîns cu adevărat.

IV.

Pierre ședea în fața lui Dolohow și a lui Nicolae Rostov. Ca întotdeauna, el mâncase și băuse mult și

Poșta Administrației.

G. Lazar. Suiug. Nu știm nici noi. De vre-o 2 luni s'a mutat, fără să ne comunice unde!

Redactor responsabil: Iuliu Giurgiu.

„Tribuna” institut tipografic, Nichin și 1918.

REISZ

MIKSA

fabrică de

MOBILE

în

Oradea-mare-Nagyvárad

Galea Rákoczi-ut No 14.

(Lângă Apolo).

Dare de seamă și mulțămită publică.

Cu ocaziunea adunării cercuale a despărțământului Brad al Asociațiunii ținută la 3/16 Iulie 1911 în comuna *Rișca*, tinerimea din loc a aranjat o producțiune teatrală împreună cu joc a cărei venit curat l-a destinat pentru sporirea bibliotecii populare din *Rișca* și pentru renovarea bisericii. Au contribuit următorii cu următoarele sume: Din *Rișca*: Florea Nicolae I. Ionuț Cor. 1.—, Azarie Fonța 2.—, Nicolae Borza I. Petru 1.—, Iancu Flora 1.—, Ileana Fărcaș m. Leucian 1.—, Azare Henț I. Visalon 1.—, Aron Farca 1.—, Zaharie Hărăguș 1.—, Nicolae Henț a Forului —.50, Costantin Florea I Nicolae 1.—, Adam Buftea —.50, Ioan Rus I. Mihaiu 1.—, Ioan Indrieș 1.—, Victoria Oncu m. Rișcuța 1.—, Vasile Blagaila 1.—, Ioan și Azare Oncu 1.—, George Lucaciu 2.—, Ioan Mânga 1.—, Chiva Florea 1.—, Alexandru Hărăguș a Igni 1.—, Letiția Oncu m. Florea 3.—, Catalina Hărăguș 1.—, Nicolae Negrii 2.—, Ioan Oncu I. Nicolae 1.—, Azarie Hărăguș I Sol 1.—, Adam Blăgăila 1.50, Todor Herbei 1.—, Nicolae Florea I. Adam 2.—, Lazăr Băca

cu lăcomie; dar cei cari îl cunoșteau bine, băgară de seamă că în ziua aceea era foarte schimbat. Chipul lui era întunecat și trist; părea absorbit în izolarea unei probleme grele și penibile. La sosirea lui în Moscova, prințelele îl făcură să înțeleagă ce fel de legături existau între soția sa și Dolohow, și în dimineața aceea chiar, el primise o scrisoare anonimă, în care, cu glume ignobile, îi spunea că cu toate că purta ochelari, era singurul a nu vedea că soția lui trăiește cu Dolohow, ceea ce dealtmintrelea nu mai era o taină pentru nimeni. Pierre nu dete crezământ nici insinuărilor prințeselor, și nici scrisoarei anonime; dar evita săl privească pe Dolohow care ședea în fața lui. Ori de câte ori ochii lui întâlneau pe aceia ai tinărului ofițer, simțea în sufletul său o fierbere care-i făcea frică, și se grăbea să privească aiurea. Fără de voie se gândea la trecutul nevestei lui și la relațiunile ei cu Dolohow, și vedea limpede că ce i-se spunea în scrisoare putea să fie adevărat, putea cel puțin să aibă o aparență de adevăr, dacă n'ar fi fost vorba de propria lui soție. El își aminti de întoarcerea lui Dolohow la San-Petersburg, când ofițerul pe baza vechilor lui legături cu Pierre se instalase în casa acestuia și-i ceru bani cu împrumut. El își mai aminti de Elena care-și exprimase zimbînd nemulțumirea ei, și cum Dolohow îi lăuda cu cinism frumuseța nevestei lui. În sfârșit, din ziua aceea și până la întoarcerea lor la Moscova, Dolohow nu-i mai părăsise.

(Va urma).

Fiți cu atențiune la firmă!

GYULAY KÁROLY

Atelier de fotografii artistice,
— — de primul rang. — —

TIMIȘOARA, Józsefváros, Hunyady u. 5.

— — (Lângă Casina »Délvidéki«.) — —

Fotografii și portrete, reproducții după fotografiile vechi și noi în mărime naturală, expuneri de obiective speciale pentru interioruri, acatice, și lucrări în aquarel și olei artistic executate. Ceice se provoacă la anunțul din »Tribuna« capătă 10% rabat. Fiți cu atențiune la firmă.

—50, Salvina Vasii 1—, Carolina Henț —50, Costantin Leucian 2—, Rozalia Oncu 1—, Azarie Henț 1—, Ioan Oncu 2—, Nicolae Leucian —50, Ignat Hărăguș 1—, Ioan Băca I. Lazăr 1—, Adam Oncu I. Todor 1—, Ignat Oprea —50, Chiva Vlad —50, Anica Florea —50, Catuța Blăgăila 150, Petru Lăzăruț 1—, Alesandru Hărăguș 120, Antița Borza 1—, Anica Băca I. Nicolae —50, David Hărăguș 1—, Antone Florea primariu 2—, Nicolae Florea preot 3—.

Din *Baia-de-Criș*: Ieremie Vuc măestru 2—, Stern Gyula director 10—, Petru Trifan jun. 2—, Petru Dragoș măestru 2—, Benjamin Ilieș măestru 4—, Dr. Victor Nemeș avocat 10—, Ioan Rusca sen. 3—, Cornelia Ioanovicu 2—, Dr. Nicolae Robu medic 10—, Corneliu Bașa 3—, Ioan Trifan 2—, Victor Ancean jude cercual 5—, Ioan Rusca jun. 3—, Romulus Coțoiu negustor 5—, Constantin Pop protopop gr. cat 5—, Petru Anca măestru 3—, Gyarmati János —50, Ioan Roman 4—, Fani Crișan 1—, Adam Ban 1—, Hovazi Géza 1—, Costan Tis 2—, George Todoran neguțător 250, Ioan Todoran 2—, Petru Dragoș 2—, Ioan Costea 2—, Adam Dragoș 1—, Ioan Dragoș 1—, Alesandru Draia 2—, Scoda Rudolf 3—, Adam Grof 2—, Isac Tis 3—, Petru Rudean 2—, N. Zerii 2—, Alesandru Rudean 2—, Gustav Blăgăila 2—, Lidia Simon —50 fileri.

Din *Hălmașiu*: Cornel Lazar protopop 6—, Alesandru Teahă preot 4—, Aurel Ciungan 1—, Ioan Tămaș 1—, George Aron 1—, Ilie Sirca 1—, Nicolae Paic 1—, Petru Ciungan 2—, Mihai Vidu inv. 3—, Iosif Stepan 1—, Mihai Suci 140 fileri.

Din *Tebea*: Ioan Jurca preot 1—, Lina Oprisa 1—, Nicolae Ilieș teolog 1—, Maria Oana —40, Petru Rusu inv. 220, Ioan Tisu inv. 140, Ifj. Nemes Gyula 2—, Pavel Mioc v. notar 2—, Aurel Barna preot 3—, Marta Mut —50 fileri.

Din *Lunca*: Azarie Băca 1—, Ioan Șipoș preot 2—, Ioan Bociu primar 1—, Alesandru Ticiu 1—, Iosif Oprisa —50, Iosif Betea 1—, Pavel Martin —50, Miron Valean 150, Iacob Oncu stud. 1—, Marinca Oncu I. Lazăr 2—.

Din *Brad*: Costantin Costin prof. penz. 2—, Ioan German preot 2—, Stefan Albu director 2—, Sabin Indries 2—, Vasile Bonea jun. cand. de adv. 2—, Dr. Ioan Radu prof. 3—, Dr. Enea Muntean 2—, Vasiliu Damian protopop și dep. dietal 2—, Romulus Damian 1—, Ioan Kerî prof. 2—, Nicolae Florea 1—, Letiția Golcea 3—, Adam Bolcu —50, Dr. Tiberiu Tisu medic 5—, Sebastian Stanciu 1—.

Din *Baldovini*: Alece Miclean primar 1—, Pavel Harduț 1—, Martin Miclean —50, Ioan Faur —50, George Zerii —50, Leontie Miclean —50 fileri.

Din *Riscuța*: Nicolae Popovicu 1—, Avram Riscuța 2—, Moise Riscuța 2—, Leontin Micluța preot 3—, Elera Sida 1—.

Din *Cărăsteu*: Ioan Mihuțiu preot 2—, Alesandru Florea dascăl 2—, Sabin Haida —50, Victor Uscat inv. 160 fileri.

Din *Uihărești*: Nicolae Matiu preot 2—, Petru Popa inv. 2—.

Din *Leauț*: Nicolae Dêivu preot 2—, Ioan Vlad preot 2—.

Din *Bibița*: Savu Stanila preot 4—.

Din *Birtin*: Petru Slugan preot 3—, Iosif Bociu 2—, Teofil Bașa 2—.

Din *Rapoltu-mare*: Gavriil Pasca 2—.

Din *Vaca*: Ioan Micu inv. 2—, Ioan Bârna inv. 2—, Nicolae Popovicu și Ioan Neag 1—, Marta Bârna —50 fileri.

Din *Teroavă*: Ioan Feier teolog 1—.

Din *Aciuța*: Ioan Harduț teolog 1—.

Din *Valea-Brad*: Petru Mateș inv. 1—.

Din *București*: Salomon Bexa preot 1—, Petru Circo —50, Maria Pop 4—, Sofia Circo —50 fileri.

Din *Tomești*: Ioan Valea prep. 1—, Nichifor Bulz 1—.

Din *Mihaleni*: Miron Popovicu preot 1—.

Din *Feniș*: Ioan Sărac preot 5—.

Din *Zeldiș*: Savu Dorca inv. și Vasile Muntean 2—.

Din *Tisa*: At. Șerban teolog abs. 2—.

Din *Tomnatec*: Dimitrie Manație preot 3—.

Din *Bulzești*: Ioan Șoica 1—.

Din *Brașov*: Nicolae Leményi stud. 1—.

Din *Seliște*: Nicolae Păcurariu 2—.

A intrat apoi de la d. Dr. Nicolae Oncu director la »Victoria« 100—, d' la d. A. Hențescu Româ-

nia 100—, de la Nicolae Henț Seliște 5—, și Pavel Vraciu Nuțu Birtin 5— coroane.

Suma întreagă 530 cor. din care detrăgându-se speșele în sumă de 151 cor. 74 fileri, a rămas venit curat 378 cor. 26 fileri, — care sumă s'a transpus epitropiei parohiale.

Subscrisul în numele comitetului parohial, exprim și pe calea aceasta mulțămă Stimatului și iubitului nostru Dn Dr. N. Oncu din Arad, care ca și în rîndurile trecute ni a trimis 100 cor., totasemenea Stimatului și iubitului nostru Dn A. Hențescu din București pentru suma de 100 cor. precum și tuturor contribuenților și participanților, totodată și diletanților cari prin multa lor silință au ajuns ca producțiunea să reușască spre deplina mulțumire a publicului numeros și a'es care le-a și adresat cuvinte de laudă și de încurajare în năzuințele lor și intențiunile lor față de carte și de biserică.

Exprim mulțămă Dlui Dr. Nerva Oncu, adv. Baia-de-Criș, care pe speșele proprii ne-a aquirat invitațiile tipărite și concediile trebuincioase a procurat opinci pentru fete cari au jucat în costum național jocul: »Zuralia« și cu 2 telegrame la Deva în cauza noastră cari s'au urcat la o sumă destul de considerabilă.

Rișca, la 8/21 August 1911.

Nicolae Florea,
preot.

Wällischhof

stabiliment de hidroterapie și sanatoriu

aranjat conform tuturor recerînțelor moderne; dietetică după sistemul Dr. Lahmann, (băi de aer, de soare, de abur, de aer cald, de acid carbonic, de oxigen, de radium băi medicinale și electrice, gimnastică etc.) 30 minute depărtare de la Viena în regiune romantică și sănătoasă. Indicat la toate boalele nervoase și cele ale schimbului organic (neurasthenie, histerie, amemie, diabet, diathesă urică, reumatism, boale de stomach și de intestine etc.)

Cură de slăbire și îngrășare.

În stabiliment nu se primesc morboși de boale infecțioase și boale psihice.

Posta: Maria-Enzersdorf bei Wien.

Telegrame și telefon: Wällischhof-Giesshübl bei Wien

Cu prospecte și cu detaluri stă la dispoziție direcțiunea și medicul-șef al stabilimentului:

Dr. Marius Sturza.

Numai p. fumători

cari cu considerare țin la sănătatea lor dau zilnic câte 1—2 fil. mai mult:

Specialitate de club 120 foițe 20 fil.

70 " 12 "



Marcă de scutire.

Se capătă pretutindenea.

Cine trimite adresa la

Halász Ferencz, Budapesta

Strada Nefelets No 4.

primește două cărțițele gratuit.

La sfaturile medicale, foițele nu sunt imprimate, dar cu toate aceste au o marcă de scutire și apoi semnătura fabricantului »MODIANO«.

Anunț.

Intr'o comună mare nemțească (C) cu țîrg de 2-ori la săptămână cu o jurime foarte mare și bogat se află vînzare din cauza unei alte întrepr.

o prăvălie

de modă, mănufactură și galanterie

Condițiunile sunt foarte ușoare. Ofertă sub Nr. «1000» sunt a se adresa la administrația Tribunei, Arad.

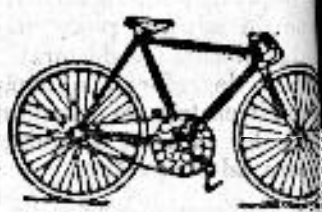
Bicicletele de re-

nu memondial:

THE CHAMPION

și PREMIER

cu osie campanilară



roată automată (cu frînă liberă) se vînd pe lângă garanță de 3 și 5 ani cu prețul original a fabricii fără de nici o ridicare de preț în rate lunare 12 și 15 cor. precum și

— părți alcătuitoare pentru biciclete

ca gumă interioară și exterioară prima calitate, nerie, lampe, pedale, lanțuri, roată automată, com. În urma circulației mari unde în toată Austro-Ungaria trimite și în provincii cu preț foarte redus — în mare cu preț original de fabrică.

Láng Jakab și fiul

mare comerciant de biciclete și părți alcătuitoare

Budapesta, VIII., József-körut 41.

Filiale: Baross-tér 4 și în Buda, II., Margit-körut
Catalogul de lux cu 1000 de chipuri se trimite gratis

Iosif Mendel

fabricant de mobile în Alba-Iulia
Gyulafehérvár.

Recomandă în atenția Onoratului
public magazinul său bogat asortat

Serviciu prompt, prețuri
ieftine, garanță deplină.



M. Schromm
mehanic

Brașov—Brassó
Hosszú-utca No. 27.

Recomandă în atențiunea onor. public
din loc și jur

marele său atelier mehanic

aranjat în Brașov, Hósszú-utca 27, unde se efectuează tot felul de lucrări atîngătoare în aceasta bransă, precum:

mașini de cusut, biciclete,
gramofoane și apaducte,
pe lângă prețurile cele mai convenabile și execuție solidă și punctuală.

MAGAZIN DE MOBILE

Joan Réthi

Decorativ artistic pentru edificii și mobile, în Sibiu — N.-szeben, Elisabetg. 20.



Primește ori-ce lucrări pentru aranjamente de saloane, biserici, magazine, birouri și bucătări, deasemenea pentru clădiri, lucrări în cel mai modern stil, pe lângă livrare promptă prețuri moderate și din material uscat. Desene și proiecte fac grabnic și gratuit.



Anunțuri

primește administrația „Tribunei”, pe lângă prețurile cele mai moderate.



Nr. telef. pentru oraș și comitat 509

BANI

pe moșii și case de închiriat din Arad

cu amortizație de 10—70 ani

după mărimea sumei împrumutate cu 4, 4¹/₄, 4¹/₂, 4³/₄ și 5%, pe lângă dividendă de mijlocire și amortizație de interesese corespunzătoare până la valoarea sa mai mare.

Spese anticipative nu sunt, la dorință anticipați spețele de intabulare convertite datorită de interesese mari

— Resolvare grabnică, serviciu prompt —

SZÜCS F. VILMOS

Representanța pentru mijlocirea de împrumuturi a

Institutului pentru credit fonciar din Sibiu

pe teritoriul comitatului Arad, orașului Arad, comitatului Bichiș, Gyula, Ciaba.

ARAD, Karolina-utcza 8. (Casa proprie.)

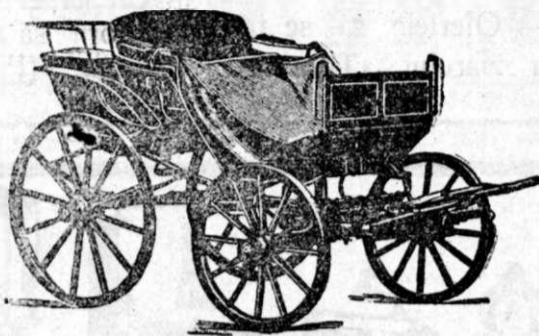
(Lângă filiala Poștei.)

Primește pe lângă onorer acordate de afaceri abilitate și demni de încredere.

Urmasul lui Francisc Mirko ADOLF LOGOFET

Timișoara-Josefin, Str. Fröbel No 16.

Primește spre efectuare totfelul de lucrări de fabricări de căruțe



pe lângă serviciu culant și execuție promptă.

Mai departe execută tot-felul de lucrări de șelar, lustruitor, faur și rotar etc. pe lângă prețurile cele mai ieftine.

Invenție senzațională.



Brevetat sub No 3956.

Scutit prin lege sub No 141.

In atenția prășitorilor de vite!

ANTICOLUL e de un efect uimitor COLICEL. în contra:

Experiența de doi ani la regimentul I. de husari arată că în contra colicei nu există un alt leac mai cu efect decât ANTICOLUL, deoarece în toate cazurile și un prav ajunge ca să producă efectul așteptat. La cai în cazurile cele mai grave e destul un prav, vindecare la 1¹/₂ ore. La vite cornute 1 eventual 2 pravuri, vindecarea 1 oră. In propriul interes comandă o cutie, ca să o ai în caz de lipsă, costă 4 coroane (2 pravuri).

Se poate comanda la:

LABORATORUL ANTICOL

Mayer Ignác, med. veterinar șef reg. Brașov.

Kaiserl. und Königl. Husaren-Regiment Kaiser No 1.

Certificat.

Subsemnatul am folosit preparatul dlui Mayer Ignác, medic veterinar de stat, la boala așa numită colică, atât a cailor mici cât și la ai regimentului, cu un rezultat uimitor, pentru care, precum și pentru forma ușor de usat îl recomand cu căldură orișicui.

Brașov, 21 Aprilie 1896.

(L. S.)

ss. Litke, colonel.

Societate act. de mașini agricole și mehanice

(Mezőgazdasági és műszaki R. T.)

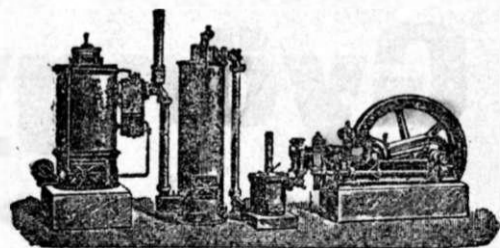
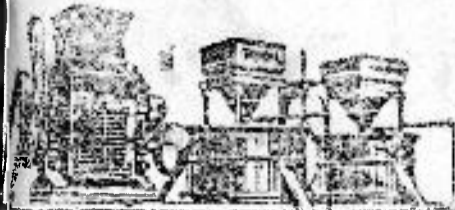
Nagyvárad, Rimanóczy-u.1.

Mare depozit de mașini agricole și mehanice.

Liferează: mașini agricole și industriale, unelte, aranjamente de mori, mașini de abur, motoare cu olei, benzin și gaz. Automobile, articole calofornice, curcubețe, pentru vin, bere și apă. Olei pentru mașini și cilindre.

Totfelul de unsoari pentru mașini, saci, ponevi, valtrapuri, streanguri și pământare; curele pentru mașini, pompe, mașini pentru vin și viticultură precum și utensilii; stropitoare, îngrădituri de sârmă, cumpene, desinfectorii și dulapuri de salvare.

Secție de electricitate și mașinării.



Cine împrumută

unui student dela școala superioară de comerț din Lipsca

suma de 1500—1700 coroane, în rate lunare, pentru a-și termina studiile începute deja în Germania. — Ofertele să se trimită la administrația ziarului »Tribuna«.

AVIZ!

Un meseriaș român

caută un tovarăș

cu puțin capital. — Capitalul s'ar folosi pentru realizarea unei invenții, care e pusă în circulație și deja sunt și comande. — Doritorii să se adreseze lui *Constantin Petruțiu*, (Pauliș) Ó-Pálos (Aradmegye).

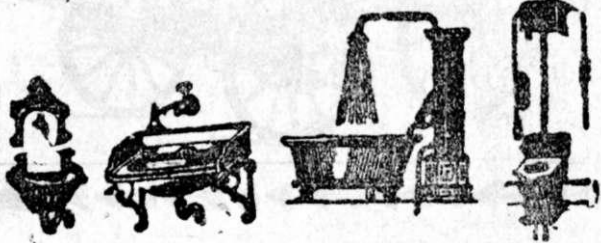
AVIS!

Aduc la cunoștința mult on. publicului datul de 1 August 1911, mi-am transmis locuința în Arad, (*Deák Ferencz-utca nr. 10*, Telefon 850), unde am preluat conducerea agenturii generale pentru Arad și județul bancei de asigurare »THE STANDARD».

Cu toată stima

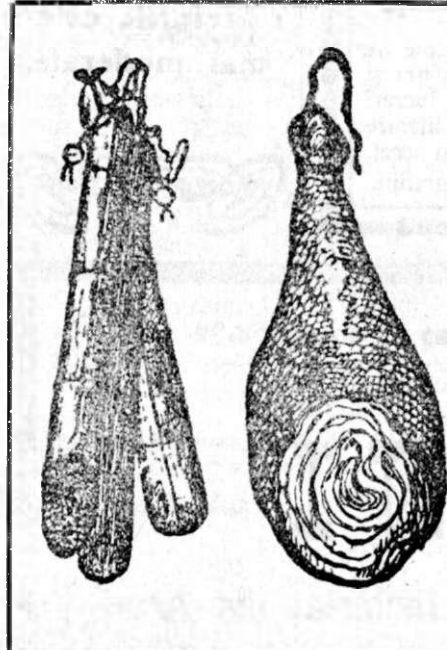
Anastasiu Demian
secretarul băncii de asigurare
»THE STANDARD«.

Apa-ducte.



Ceice doresc apaducte ieftine să se adreseze la antepriza lui **Balázs Mihály, Marosvásárhely, Szentgyörgy-utca 16 sz.**

— Primește pelângă garanție orice lucrări din acest ram ca introducerea de apaducte și canalizare trebuincioasă pentru casele, comune, spitale, casărmi și școale. — Specialist în sondaj. — Primește pe lângă condiții avantajoase finerea în ordine și repararea caselor în cursul unui an. — Prospecte gratuit. Se angajează pe anul întreg pentru ținerea în bună rânduială a caselor și pentru repararea bazinului closetului. Oferă aparatul pentru clătirea closetelor — noui care nu reclamă spese și de fiecare bucată dă garanță de 3 ani. —



Friederich Schintze

fabrică de mizeluri, salamă și cârnați
Nagyszeben — Hermannstadt
Jungerwald-Strasse Nro.

Își recomandă diferitele specii de tăți de cârnați de cea mai bună calitate, șunci, salamă, parisi, cârnați de hrean și Frankfurt, caș de ficat, sarfaldă, etc. Sămină albă și pipărată, unsoare curată de porc. — Liste de prețuri gratuit. Vânzătorii primesc rabat. Comandele din provincie se efectuează prompt, atât la comandă pe pedicția cu poșta cât și cu trenul.

Schwalb Adolf fia Vilmos

tinichigiu și arămier.

Budapest, VII. Verseny-u. 8. Colțul străzii Murányi.

Pregătește totfelul de lucrări de tinichigiu, articole pentru bucătărie și gospodărie, unelte pentru stupărie, vase pentru miere. Fabricate de specialitate: măsurii de litru din tinichea albă ori nickel, cano pentru olei, lack ori petrolu, facle, lămpi de carbid și alte articole tehnice.



Cassete pentru bani.

Catalog gratuit și franco.

Ioan Haag

tăietor de pile

Timișoara-Josefin, Fröbel-u. 48.

Recomandă ferarilor și comercianților
atelierul său de tăiat pile

bine aranjat, unde se pregătesc pile mici și mari din oțel vărsat de prima calitate ș. a.

Primește spre scobire pile mici și mari vechi și noi, pelângă prețuri ieftine.

Comandele se execută grabnic și prompt

S'A DESCHIS

prăvălia de pardesie de dame

György Menyhért & Co.

Arad, piața Andrássy Nr. 8.

Nr. telefonului 855.

Vis-à-vis de biserica Minorităților.

Nr. telefonului 855.

Mare asortiment în noutăți englezești de cea mai elegantă formă; modele originale în pardesii de dame și domnișoare pe lângă prețuri ieftine, fixe. — Comandele după măsură se execută în timp scurt. — În provincie la cerere se trimit mustre.